

מהדורת 'קדן טללי מכה'

שנה"י (תשפ"ו)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

• ויקרא •

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומרוממים בכתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבואר

הסתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" טרזיה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זע"א

טז עבודת האדם
לפי יכולתו
מילתא חדת"א

יב נמילות חסידים
נעוץ אודה חסידו לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

כ תפילה ובכיה סגולה
נפלאה לזכות להשתת המרא
אוצר פניני החסידות

העלונים: ספיר ויהלום • מילתא חדתא • וכזרת בחיים • אביד יעקב • מכתלי בית הדין • שו"ת בהלכה • בעל העקידה



מבין אור לישורים
ירושלים - תר"ף

מפתגמי אורייתא

ויקרא תשפ"ו

טעם ועיקר

"וְכַל קָרְבַּן מִנְחַתְךָ בְּמִלַּח תִּמְלַח וְלֹא תִשְׁבֵּית מִלַּח בְּרִית אֱלֹקֶיךָ מֵעַל מִנְחַתְךָ עַל כָּל קָרְבַּנְךָ תִּקְרִיב מִלַּח" (ויקרא ב' יג).

ויש להבין, אחר שציוותה התורה במצות עשה למלוח את המנחות, 'וכל קרבן מנחתך במלח תמלח', מפני מה הוצרך ליתן לא תעשה אחר העשה ולומר 'ולא תשבית מלח ברית אלקיך מעל מנחתך'?

כדי לבאר את הדברים יש ליתן לב לדבר נפלא הקשור במלח, העולה מדברי הרה"ק בעל התניא זיע"א (לקוטי תורה בפרשתנו). כי הרי המלח אין כמותו ליתן טעם במאכל, ובלעדיו הכל תפל וחסר, אך בפני עצמו הרי אינו ניתן לאכילה כלל, ומי הוא זה ואיזה הוא אשר יתן אל תוך פיו כף מלאה תבלינים. והמתיק סוד בזה, כי שורש המלח הוא בגבורות דאבא', והביא שם מה שכתב רבינו האריז"ל בספר 'עץ חיים' (שער כ פרק ט) שעל ידי 'גבורות דאבא' נעשית בחינת מים וחסד ב'בינה'. ומשום כך יש בכח המלח להתיר את הבשר באכילה, ולברר את טעמו בפליטת הדם האסור האצור בו. נמצא, כי למרות שהמלח עצמו אין בו טעם טוב, ואי אפשר לאכול ריבוי טעם כזה, מכל מקום יש בכוחו להוציא טעם טוב מאחרים.

יסוד זה, שהמלח אין בו טעם אך הוא נותן טעם, הוא ממש ענינו של הטעם הרוחני העליון. ומפרש הבעל התניא, כי זהו כל מהותה של תורת הסוד, הקבלה ופנימיות התורה. אל יעלה האדם על ליבו כי יוכל לטעום מסודות התורה עצמם, כי בהם אין לו השגה כלל, עמוק עמוק מי ימצאנו, ומי יוכל לאכול שק של מלח. אמנם על ידי לימוד חכמת האמת יוכל האדם למצוא טעם בלימוד התורה בחלק שיש לו השגה בו, כמלח הנותן טעם בתבשיל.

זהו שציוותה התורה להקריב מלח, כי הקרבת קרבן לפני ה' יתברך ענינו בירור הנפש הבהמית של האדם עצמו בעל הקרבן, והשלמת הבריור נעשית על ידי המלח, שיסודו ממידת החכמה. לפי זה נוכל לבאר את פשר כפילות הלשון, לפי פנימיות הדברים. כי בתחילה לימד הכתוב על מעלת טעמי התורה הנלמדת מן המלח, כי התורה שבעל פה מטעימה את התורה שבכתב בטעמיה וביאוריה, כשם שהמלח מטעים את המאכל. זו סיבה אחת להבאת המלח עם המנחה. אולם מלבד זאת בא הכתוב ללמד על חלק הסוד שבתורה, שהוא עיקר טעמי התורה, אולם בו מתקיימת בחינת המלח בפן נוסף - בזה שאי אפשר לאכול בפני עצמו, וכאשר הוא לבדו - אין בו טעם כלל, וזו היא תורת הסוד שאין אדם יכול לעמוד על בוריה, ואין לו השגה בה, אלא רק נגיעה וחיבור כל דהו לחבר עצמו אל החלק הנשגב והמרום שבתורה הקדושה, וזהו טעם המלח השני - ולא תשבית מלח ברית אלקיך מעל מנחתך.

בחינה זו של סודות התורה נלמדת מפרשת פרה אדומה, אשר אמרו חז"ל עליה (במדבר רבה טו) שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, "לך אני מגלה טעם פרה, אבל לאחר - חוקה". ומעתה הדברים נפלאים, כי הנה הפלא הגדול במצות פרה אדומה הוא בזה שמטהרת היא את הטמאים ומטמאת את הטהורים. ואלו ממש הם הדברים האמורים כאן בדבר המלח, כי פרה אדומה היא בבחינת דבר שיכול ליתן טעם בתפל, שהטמא הוא כתפל, ונעשה טהור ומקבל טעם. אולם מי שהוא עצמו טהור ואינו זקוק לתוספת טעם, והנוגע באפר הפרה הרי זה כמי שמולח את התבשיל הערב והמוכן לאכילה, שמקלקל בזה את טעמו ומקדיחו.

(מתוך "ענינים מאירות" להגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

- ישמח משה | מהבאת הבהמות לקרבן יש ללמד מוסר השכל נושא עד כמה על האדם עצמו להתבטל להשם יתברך א
- רב ייבי | ג' למודים להתקרבנות לה' הנלמדים מהקרבנות א
- לקוטי מוהר"ן | החוטא נמשך אחר הפח המדמה ולקח עליו להביא בהמה לקרבן ולסמך עליה כי בה שולט פח המדמה א
- תורת אמת | על האדם להתעורר ואחר כך מסייעין אותו מן השמים א
- פתוחי חותם | על ידי דמעות הקדוש ברוך הוא מתמלא ברחמים ומקבל התפלה ב
- גנזי יוסף | שגרי דמעות לא ננעלו ב
- אמונת ישראל | תפלה ובכיה סגולה נפלאה לזכות להשגת הבורא ב
- קדשת אהרן | נקראת התפלה 'דאונקען' לרמז שצריכים לכבות בה ב
- שם משמואל | תפלתו של הרבי רבי בונם מפרשיסקא זיע"א ב
- תפארת שמואל | באור מאמר חז"ל בשעה שנקנס דוד לבית המרחץ אמר אוי לי שאני ערם מקל המצות ב
- מחשף הלבו | זהירות במנחה של ערב שבת שאז עולים העולמות | תוספת נר"ן בשבת כפי עבודת ששת ימי המעשה ג
- לקוטי שיחות | חטאת ואשם אינם יכולים להתערב מפני שהאשם זכר והחטאת נקבה ג
- אמרי נעם | קדם הפסח יבער מלבו כל פסלת ותאוה ואז יזכה לתוספת קדשה והשגה גדולה על ידי המצה ד
- קדשת לוי | העושה מצוה וסבור שעובד את ה' - 'ואשם' ה
- אור לשמים | מתר לאדם להגביה עצמו כדי שלא יפל לבו בקרבן בעבודת השם ה
- דברי ישראל | הטרוד בעסקי עולם הזה ובכל זאת מפנה מזמנו לתורה ותפלה חשוב מאד בשמים, ומלאכים משתוקקים לעשות ה
- מהר"י מנעולא | המפיר בשפלותו, אף אם אינו בר מעלה חשוב הוא לפני הקדוש ברוך הוא ה
- ישמח ישראל | פאשר משתוקקים לקדשת הפסח אף שעדין אנטנו רחוקים, השם יתברך מזכנו בנמים האלה להתקדש ולהטהר ו
- אהבת ישראל | על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו ו
- מאמר מרדכי | הקרבן הראוי הוא עשית התשובה וסגופי הגוף, אף אנשים הפחיתים מביאים קרבנות מן הקרבן והצאן ו
- בני יוסף | פפרת נפש המתגלגלת בקרבן ז
- כבוד יום טוב | דבקות ישראל בהקב"ה על ידי הקרבנות כדרך שהנשמה מתחברת עם הגוף על ז
- פתנות אור | הקדשת הקרבן כפתח העזרה כדי שלא יבאו לידי מעילה ז
- מצא חיים | מתי אפשר להקריב חלק מהבהמה לעולה ז
- רחובות הנהר | עריכת הנתיחים על האש היוצרת מן השמים ז
- לוח ארז החדש | חלק הנאכל לכהנים קדוש יותר מהקרב על גבי המזבח ח
- בן גרני | עשית המצות שלא על מנת לקבל פרס ח
- אברהם אבי | למוד תורה עם נראת שמים ח
- זאת מנוחתי | העובר לפני התבה וסרב תחלה מעט ח
- אמרי שפר | הקרבת פר לכפרת העולם דבר של צבור משום כבודם ח
- כף הכהן | העובר בעברה בסתר נפרעים ממנו בגלוי ט
- מעשי צדיקים ט
- ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה יב

לרכישת ספרים מרוכזת ולמוסדות:
חוישי: 052-7110200 | עזרא: 052-7110900

בס"ד



קו מענה הלכה

02-803-9999

או במייל: rav@abiryaakov.com

קו השיעורים - קול הלשון: 03-6171077



מתחילים את היום!

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישראל

שירות לסייל האישי | הצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

קו השיעורים - קול הלשון: 03-6171077

נושאים בפרשת ויקרא

רמזי הקרבנות

ישמח משה

רבי משה מאוהנעל זיע"א

מהבאת הבהמות לקרבן יש ללמד מוסר השכל נורא עד כמה על האדם עצמו להתבטל להשם יתברך

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה וגו' תקריבו את קרבנכם. והנה יש להבין ענין הקרבנות, אם אדם חטא בהמה מה חטאה. וגם להבין מהו הענין שאם ישחט בהמות וישרפם האש, מה תועלת בזה.

ואין לנו עסק בנסתרות, כי יש בודאי סודות גדולות ונוראות בזה, אבל אין אתנו יודע, ואם ארעב לא אמר לך כתיב וגו' (תהלים נ יב), 'ולבנון אין די בער וגו'' (ישעיה מ טז), והנה הנגלות לנו ולבנינו. ועוד יש להבין למה במזיד אינו מביא קרבן, ועל בטול מצות עשה אף במזיד.

והנראה לי בזה, דיש לתן כמה טעמים בענין הקרבנות מלבד מה שזכרנו בספרים. א, על פי מה שאמרתי הפרוש בפסוק 'מי את ויתראי מאנוש ימות' (שם נא יב), בענין השתעבודות הפחות להנכבד, הכי נמי העקר שישים החוטא אל לבו – מה זה שבשבילי שחטאתי ישחט הבעל חי וישרף על לא חמס בכפו, ואף אם הבעל חי אין לו יכלת לעמוד בנגדו, מכל מקום אף לב האנושי ושכלו יסכים בזה לעשות עול בזה. רק שהתרוץ על זה, כי כן ראוי להשתעבד הפחות להנכבד, דהינו הפחות במדרגה למעלה במדרגה.

ואם יעלה זאת על לבו, אזי יתעורר ללמד קל וחמר בן בנו של קל וחמר, ומה אם החי לנגד אדם כן, שלא בראו, ולא הוציאו מאין ליש, ולא גמלו כל טוב, ולא יגמלנו לעתיד, ואינו מכיר אותו, ישחט ויקבל יסורין גדולים ויאבד מן העולם עבורו.

על אחת כמה וכמה האדם לנגד מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, שאינו אף כבעל חי לנגד האדם אף חלק אחד מני אלף אלפי אלפים, רק כאפס וכאין, ועוד שגמלני כל טוב, הוציאני מאין ליש, בראני, וזנני ופרנסני, ומה אני כי יזכרני, אלא אף שבראני אדם במעלה העליונה ויפח באפי נשמת חיים אלקי ממעל, ובכל עת ובכל רגע משגיח עלי ונתן לי שפע חיים וכל הכחות מאתו

יתברך, והדבר אשר בקש' לא נפלאה היא וגו' (דברים ל יא), ו'דרכיה דרכי נעם' (משלי ג י) פתיב, רק אנה לשרותי כאחד מצבא המרום, ואשרי העם שפכה לו, ועתיד לגמלו כל טוב:



רב ייבי

רבי יעקב יוסף מאוסטרנא זיע"א

ג' למודים להתקרבות לה' הנלמדים מהקרבנות

נראה לפרש בעזרת השם יתברך, לכך צוה השם יתברך ללמד את בני ישראל - מי שהוא רוצה לקרב את עצמו אל השם יתברך, זהו אדם כי יקריב מכם קרבן לה'.

באופן אחד יכול לקרב את עצמו אל השם יתברך: מן הבהמה, הינו שיעשה עצמו כמו אלם שלא לדבר דברי עולם הנה כמו הבהמה שהיא אלמת ואינה יכולה לדבר, שרב קלקול של אדם פוגם על ידי הדבור שמדבר דברים בטלים או דברים אסורים כמו פזב ולשון הרע, וכשיעשה עצמו אלם כמו הבהמה ינצל מפגם הדבור ויהיה דבוק בהשם יתברך.

אפן שני: מן הפקר, שיבקר בין טוב ובין רע, הינו דבור טוב ידבר ודבור רע יפרש ממנו, וכשיקדש עצמו ויבקר בין טוב לרע שיפרש עצמו מדברים בטלים ומדברים אסורים, כשלא יפגם הדבור שלו יכול לדבק ולקרב עצמו אל השם יתברך.

לכך נכתב מן הפקר בלא וא"ו, מפני ששני האפנים הם דבר אחד, או שלא ידבר כלל מדברי עולם הנה, או שיזכר דברי עולם הנה רק שישמר עצמו מן דברים אסורים, ועל ידי זה יקרב עצמו אל השם יתברך.

ועוד אפן שלישי דבר נוסף: ומו הצאו, מלשון 'צאנה וראינה בנות ציון' (שיר"ש ג יא), כמו שאמרו רז"ל במדרש רבה (במ"ד טו א) שאין לך חביב קמי קודשא בריך הוא כמו שלוחי מצוה, לכך אמר הפתוב ומו הצאו, על ידי שיוצא אדם לעשות רצון קונו, יציאה זו שהולך לעשות רצון קונו מכניס ומקרב עצמו אל השם יתברך, זהו תקריבו את קרבנכם, ולכך נכתב ומו הצאו בוא"ו שהוא לדבר נוסף:



לקוטי מזהר"ן

רבי נחמן מברסלב זיע"א

החוטא נמשך אחר הכח המדמה ולקח עליו להביא בהמה לקרבן ולסמוך עליה כי בה שולט כח המדמה

צריך כל אדם להוציא את עצמו מהמדמה, ולעלות אל השכל. וכשנמשך אחר המדמה, זה בחינת שרירות לב, שהוא הולך אחר המדמה שבלב. וכשיוצא משרירות הלב ומשבר לבו האבן, זה בחינת 'שמיר', שעל ידו נכנע האבן, ואינו הולך אחר תאוות המדמיות, והולך אחר השכל וכו'.

ועקר המעין החכמה, מן המקדש יצא, כי שם היו מקריבין הקרבנות, שהם הפהמיות וכח הדמיון, כמו שכתוב (תהלים נא ט) 'זבחי אלקים רוח נשברה', ששבירת הדמיון הם הקרבנות וכו'.

וזה בחינת סמיכה על הקרבנות, כי הקרבנות מביאין מבהמות, שהם בחינת כח המדמה וכו', וכשאדם הולך אחר המדמה שבלב, דהינו אחר תאוותיו חס ושלום שבאין מכח המדמה, זהו מעשה בהמה ממש, כי גם הבהמה יש לה כח המדמה.

ועל כן כשאדם חוטא, חס ושלום, וכל החטאים באין על ידי כח המדמה שמשם נמשכין כל התאוות, על כן הוא צריך להביא קרבן מבהמות, וצריך לסמוך עליו, ולהתודות כל חטאיו על הקרבן בשעת הסמיכה, ועל ידי זה נמשכין כל החטאים וכל כח המדמה על הבהמה, שהיא בחינת מדמה פנ"ל, ואחר כך תכף לסמיכה שחיטה, ושוחרטין הבהמה לקרבן, ועל ידי זה נכנע ונשבר המדמה (תורה כה):



תורת אמת

רבי יהודה לייב אייגר מלובלין זיע"א

על האדם להתעורר ואחר כך מסייעו אותו מן השמים

הנה ענין הקרבנות הוא להתקרב הנפש להקדשה על ידי עבודת הקרבנות בזמן הפית, וגם עתה על ידי עבודה שבלב במקום קרבן.

והנה לא נאמר שום צווי בהתחלת פרשת הקרבנות רק 'אדם כי יקריב', משמעו כשירצה להקריב אזי יעשה כל הענינים הנאמרים, והינו שבתחלה נצרך להיות

שעקר הבכיה הוא מהתעוררות הנשמה (פרשת ואתחנן):



אמונת ישראל

רבי ישראל מגרודזיסק זיע"א

תפלה ובכיה סגלה נפלאה לזכות להשגת הבורא

מי שדעתו קצר להשיג חכמת ונפלאות הבורא בציוריו, ונפשו משתוקקת מאד ומתגעגעעת להתקשר באהדות אלקים חיים, לזה יש סגלת הקדש, והן התפלה והבכיה, והשם יתברך הקרוב לקוראיו ושומע קול בכיות, יפתח לו שערי הכרה אלקות, והשגת היצור יתברך שמו (פרשת תצוה):



קדשת אהרן

רבי אהרן מסדיגורא זיע"א

נקראת התפלה 'דאוונען' לרמוז שצריכים לבכות בה

הטעם שקורין לתפלה 'דאוונען', והשיב באימה כי איתא (זוהר ח"ב רמח): כל השערים ננעלו חוץ משערי דמעות, ולמען להזכיר לישראל שצריכין לבכות קורין 'דאוונען', הינו דא - וויינען, הינו בכאן בגלות צריכין לדמע דמע (נובלות חכמה אות מג):



שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

תפלתו של הרבי רבי בונם מפרשיסקא זיע"א

הקדושים והצדיקים היותר גדולים שהם בחינת מוח אין נראות מהם תנועות והתפעלות בתפלתם. ובאזנינו שמענו שהקדוש הרבי רבי בונם מפרשיסקא זצלה"ה היה מתפלל בלי שום תנועה, אלא היה עומד כמו עמוד של אבן ורק עיניו זולגות דמעות ושופעות בלי הפוגות (ואתחנן תרע"ה):

גנני יוסף

רבי יוסף מסטאנוב זיע"א

שערי דמעות לא ננעלו

איתא (ברכות לב): משחרב בית המקדש ננעלו שערי תפלות, ושערי דמעות לא ננעלו. והנה כשבית המקדש קים אין שליטה לקלפות, ובפרט בארץ ישראל כמו שכתב בזהר, אם בן כל התפלות הולכים תחלה לבית המקדש, ומשם עולין עד לרקיע בלי עכוב.

אבל

בזמן שאין בית המקדש קים אם בן יש שליטת הקלפות ומעכבים התפלות, שבודקים התפלות אם באים מעמקי הלב והמת ששם משפן הנשמה והרוח שהם אלקי.

ואם התפלות באים מעמקי הלב והמת ששם הנשמה והרוח, אם בן לא יכולים הקלפות לשלט בדבר שבא מחלק אלוה, ומיד פותחין שערי התפלות ועולין ומקבלין אותם, וכן יסד הפיט בשחרית ראש השנה מקבל תפלות נאות מלבבות באות.

ואם חס ושלום הדבורים יוצאים בלא פנות הלב, אם בן אין בהם חלק אלוה ויכולין הקלפות לשלט בהם, וטורפין התפלות ומניחין אותם בחדר אחד ששם תפלות פסולות, עד אשר האדם הזה מעורר לבו ומכונן התפלה, ובזה התפלה מעלה כל התפלות הפסולות.

והנה על הרב בני אדם מתפללין בלא פנות הלב, לכך אמר 'שערי תפלה ננעלו', דהכל הולך אחר הרב, אבל המתפלל בדמעות בנדאי אין הדמעה באה אלא מעמק הלב, והחוש יעיד על זה.

לכך אמרו 'שערי דמעה לא ננעלו', דהא בנדאי התפלה בדמעות יש בו עמק הלב ומח, הוא ענן נשמה ורוח חלק אלוה ממעל, לכך אין יכולין הקלפות לשלט בהם, ומשום שהדמעות באות מן המת ששם דירת הנשמה.

לכך

כתב האר"י ז"ל מי שאינו בוכה בראש השנה אין נשמתו שלמה,

תמיד האתערוטא מצד האדם, ואחר כך יאירו עיניו ומתגלה לו בפרט כל דבר ודבר.

וכן הענין בקדשת הברית. כי בראשונה כשנאמר לאברהם אבינו עליו השלום המצות מילה לא נאמר לו שום צווי בפרט, רק 'התהלך לפני והיה תמים' (בראשית י"א), הינו שיאזה בעצמו להיות בשלמות. ולאחר שנאמר 'ויפל אברהם על פניו' (שם פסוק א) וקיים המצות מילה באתערוטא דיליה, אז נאמר לו אחר כך כל פרשת המילה מפרש בכל פרטי הדברים, והוא גם בן למכונן דברינו, כי מתחלה נצרך להיות בענין הזה האתערוטא מצד האדם, ואחר כך יעזר לו ה' בכל פרט:



תפלה בדמעות

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

על ידי דמעות הקדוש ברוך הוא מתמלא ברחמים ומקבל התפלה

צריך אדם להוריד דמעות בתפלתו, דכל השערים ננעלו חוץ משערי דמעה (ברכות לב), דאף על פי שאין האדם ראוי מצדו שתקבל תפלתו, על ידי דמעות הקדוש ברוך הוא מתמלא עליו רחמים ומקבל תפלתו.

וזהו שנאמר (ב יג) וכל קרבו מנחתך שהיא התפלה, במלח תמלח שהם דמעות שהם מים מלוחים, ולא תשבית מלח ברית אלהיך, הטעם שקראם 'מלח ברית' הוא משום דכל השערים ננעלו חוץ משערי דמעה, וזהו הברית שנקרת להם שאינם חוזרות ריקם. על כל קרבנד תקריב מלח, דהינו בכל תפלה תוריד דמעות, ובזה אינה חוזרת ריקם:



פרשת ויקרא

תפארת שמואל

רבי שמואל צני מאלכסנדר זיע"א

באור מאמר חז"ל בשעה שונכנס דוד לבית המרחץ אמר אוי לי שאני ערם מכל המצות

או

יאמר על דברי הפעל הטורים אל"ף יעירא, על פי אמרם ז"ל (מנחות מג):

בשעה שונכנס דוד לבית המרחץ ראה עצמו ערם אמר אוי לי שאני ערם מכל המצות וכיון שזכר במילה שבכשרו נתישבה דעתו.

ופרש הרב הקדוש הרבי רבי ברוך זצלה"ה, שדוד המלך עליו

ויקרא אל משה (אל"ף דו) יקרא יעירא, שמושה היה גדול ועניו לא רצה לכתב אלא 'ויקרא' כאלו לא דבר הקב"ה עמו אלא בחלום כדרך שנאמר בכלעם. כאלו לא נראה לו השם אלא במקרה, ואמר לו הקב"ה לכתב גם האל"ף, ושוב אמר לו משה מחמת רב ענוה שלא יכתבנה אלא קטנה יותר משאר אלפין שבתורה וכתבה קטנה, בעל הטורים (א א)

תלויה בששת ימי המעשה, דמי שלא טרח בהם, לא זכה לתוספת קדשת שבת, דומיא דמי שלא התקין מאכלו מערב שבת שאין לו מה יאכל בשבת.

וזהו מאפה תנור, דהינו דמי שלא אפה בתנור מערב שבת מה יאכל בשבת, וזה ממש דומיא לתוספת נפש רוח נשמה, דאם לא טרח בששת ימי המעשה כמאמר אין לו תוספת נפש רוח נשמה, וכשיטרח בששת ימי המעשה אז זוכה לתוספת נפש רוח נשמה.

והנה בקבלת שבת יש אור פנימי ואור מקיף פדויע, וזה נרמז במאפה, ראשי תבות הוא אור פנימי מקיף, תנור, ראשי תבות תוספות נפש רוח ונשמה, דכשיהיה האדם נקי מן החטא, ומתפלל מנחה בערב שבת פראוי, ומקבל קבלת שבת פראוי, אז זוכה לתוספת נפש רוח נשמה:

והביא קרבנו שעירת עזים תמימה נקבה על חטאתו אשר חטא (ד כח)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

חטאת ואשם אינם יכולים להתערב מפני שהאשם זכר והחטאת נקבה

כתב הרמב"ם בהלכות פסולי המקדשין (פ"ו הט"ו): כל הקדשים אפשו שיתערבו מין במינו, חוץ מן החטאת עם האשם, שאין האשם אלא מזכרי כבשים ואין לה חטאת מן הכבשים אלא נקבה. ומקור דבריו במשנה זכחים (א.ג.): הכל יכולים להתערב חוץ מן החטאת והאשם.

'אשם' חמור יתר על 'חטאת'

ויש לומר הבאור בזה: החלוק הפללי בין חטאת ואשם הוא, דאשם חמור מחטאת, ועד שפמה אשמות באים גם על המזיד, מה שאין כן חטאת באה רק על השוגג, וכמו שהאר"י הרמב"ן בפרושו על התורה (סוף פרשתנו) בבאור החלוק דאשם וחטאת (וכמדגש בשמותיהם).

לכו אשם בא מן ה'זכר' וחטאת מן ה'נקבה'

ויש לומר, שענין זה בא לידי בטוי לא רק בשניות שלהם – דחטאת בת דנקא (מטה) ואשם שתי סלעים (מ"ח מעין) – אלא גם בזה שאין האשם אלא מזכרי כבשים ואין לה חטאת מן הכבשים אלא נקבה:



וכי תקרב קרבנו מנחה מאפה תנור סלת חלות מצת בלולת בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן (ד ב)

מחטף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

זהירות במנחה של ערב שבת שאז עולים העולמות | תוספת נר"ן בשבת כפי עבודת ששת ימי המעשה

אפשר לרמוז זה על מנחה של ערב שבת, שכתב רבנו זכרוננו לברכה לחיי העולם הבא שעולים עולמות אצילות בריאה וצירה עשיה למקומם הראשון שהיו בו קדם חטא אדם הראשון, וצריך לזהר האדם בה הרבה במעשה ובמחשבה ובכונה, פי על ידי זה נמשך אור גדול ממקור העליון בעולמות, ועל ידי זה נמשך אור קדשת קבלת שבת, וכל העולמות קונים תוספת קבלת שבת כל אחד ואחד לפי מעלתו וכבודו, דאינו דומה מה שמקבל עולם האצילות למה שמקבל עולם הבריאה, וכן על זה הדרך שהתוספת הוא דומיא דעקר. וכן נמי האדם, אם יזכה על ידי מעשיו הטובים ותפלתו פראוי, יקנה תוספת נפש רוח נשמה וכו'.

לכן צריך האדם להזהר הרבה בזה, שיהיה בששת ימי השבוע שמר עצמו מן החטא ומתפלל פראוי, ובערב שבת יוסיף קדשה על קדשתו וטהרה על טהרתו, ויתפלל מנחה פראוי ויקבל שבת פראוי, ועל ידי זה יזכה לתוספת נפש רוח נשמה בלילה וביום.

והעקר הגדול הוא שמירת ששת ימי המעשה, דעל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה (עבודה זרה ג.) מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, והפונה דכל ששת ימי המעשה קרי להו ערב שבת, ודהינו מי שטרח בששת ימי המעשה שהם ערב שבת, במעשים טובים ובתפלה פראוי, אז יאכל בשבת, דהינו שיזכה לתוספת נפש רוח נשמה בשבת. ומי שלא תקן עצמו בששת ימי המעשה מה יאכל בשבת, שאינו זוכה לתוספת נפש רוח נשמה בשבת.

הרמז בלשון הפסוק

וזה שאמר וכי תקרב קרבנו מנחה, כי תקריב קרבן עם הפולל גימטריא זו מנחה ערב השבת. ועוד וכי תקרב קרבנו וגו' מאפה עם האותיות גימטריא קבלת השבת עם שלשה אותיות שבת, ומזהירה התורה ואמרת דע לה דקדשת השבת

השלוש בענות צדקו חשב שכל מעשי המצות ומעשים טובים לא היו בתכלית הנרצה, בלתי לה' לבדו, אלא שהיו מערבים במחשבות שונות הפסולות בקדשים.

וזה הוא פרוש 'בשעה שנכנס לבית המרחץ' לרחץ עצמו מלכוכי עברות ולפשפש במעשיו, ראה עצמו ערם, ערם ממצות, שאין שום מצוה שלא יהיה בה מערב מחשבות זרות, וכיון שזכר במילה שבבשרו שהיה אז תינוק והמצוה שנעשה בו היתה נקיה, נתישבה דעתו על כל פנים במצוה זו.

הרמז בכרפת 'כשם שנכנס לברית'

וזהו שאנו מכרכים את הילד 'כשם שנכנס לברית', רצה לומר כשם שנכנס למצוה זו בלי שום מחשבות זרות, כן יכנס לתורה ולחפה ולמעשים טובים, שיקים תמיד המצות ומעשים טובים במחשבות טהורות.

וכמו כן משה רבנו עליו השלום הענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, בענות צדקו חשב גם כן שכל מעשיו הם בלי תכלית הנרצה, והיה משתוקק תמיד שיזכה עוד שמעשיו יהיו נקיים ובוררים בלתי לה' לבדו כמו מצות מילה שנעשה בו בעת שהיה ילד זעיר.

הרמז בא"ף זעירא על פי הנ"ל

וזהו הרמז מא"ף זעירא, שלמד והורה דעת לעם ה' שיעשו את כל מעשיהם בלתי לה' לבדו כמו מצות מילה שנעשה בנקיות ובטהרה בלי מחשבות זרות, פי היה אז ילד זעיר. וכן למוד התורה הקדושה יהיה לשמה, וזהו א"ף זעירא, שילמד לשמה בלי שום מחשבות זרות כמו הילד שאין לו שכל ודעת לשום מחשבה, וממשיך בזה כל הטובות והברכות ממקור הברכה, ברכת שמים מעל, כמו שמצינו אצל הקרבנות שכל הקרבן היה פעלה מיוחדת לטובה, עולה מכפר על הרורה הלב, וכמו כן כל הקרבנות וכו'.

קיום המצות לשמה בלא פניות ממשיך כל השפעות טובות וזה הכנה לחג הפסח

ובכן נקבל עלינו לשמור ולעשות הכל לה' לבדו לעשות בזה נחת רוח להשם יתברך וללמד וללמד לשמה, ויהיה לנו הכנה לחג הקדוש הבא עלינו לטובה לעשות הכל לה' לבדו, ונמשיך בזה כל החסדים מהחג הקדוש שהיא בבחינת ימין ה', חסד שבקדושה, עלינו ועל כל ישראל אמן:

החלוק בעבודה בין בחינת 'זכר' לבחינת 'נקבה'

החלוק בין עבודה דבחינת 'זכר' ועבודה דבחינת 'נקבה' מוכן בפשטות, זכר מורה על חקף וזקק, ונקבה - על רכות ותלישות (על דרך 'משש כמו נקבה' (רש"י במדבר יא טו)), ועל דרך מה שנגמר במתן קל התורה ומצותיה בלן - 'כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל' (שמות יט ג) ופרש רש"י: לבית יעקב אלו הנשים תאמר להם בלשון רכה ותגיד לבני ישראל ענשין ודקדוקין פרש לזכרים דברים הקשים כגידין.

לשונו די בכפרת 'נקבה' ולמידת ב'זכר'

והינו דלהפעלה דקרובן חטאת (שהוא רק על השוגג) מספיקה עבודה דבחינת רכות (נקבה), ואלו בשביל אשם (הכא גם על המזיד) צריך להיות עבודה דבחינת חקף (זכר).

שתי באורים אודות כפרת הקרבן על החטא

באור הענין: בין הטעמים שקרבן מכפר על החטא הובאו במדרשי רז"ל ובמפרשי התורה כמה טעמים ובאורים, וביניהם שני טעמים עקריים:

הרמב"ן - שיחשב האדם שהיה ראוי לעשות לו כן

א, הרמב"ן (ריש פרשתנו א, ט) באר, 'שיחשב האדם בעשותו כל אלה כי חטא לאלקיו בגופו ונפשו וראוי לו שישפך דמו וישרף גופו ולולא חסד הבורא שלקח ממנו תמורה וכפר הקרבן הזה כו', שאז דוקא מכפר הקרבן.

ספר הבהיר - 'קרבן' מלשון קרוב הכחות והחושים לה'

ב, קרבן תכנו קרוב (ראה ספר הבהיר סימן מו קט). ועין גם כן זח"ג ה ע"א) הכחות והחושים להקדוש ברוך הוא, והוא על די זה ד'אדם פי יקרוב - מכם קרבן לה', שמתקרב לה'.

הקרוב הוא ע"י ההתבוננות שהחטא אינו מציאותו המקורית של האדם

ויש לבאר שהוא על די התבוננות בזה גופא, שזה שחטא ופגם והעביר את הדרך הוא בסבת הנפש הבהמית ויצרו הרע, שאין זה מציאותו האמתית של יהודי, כי אם אמתת מציאותו היא נפשו האלקית, שהיא חלק אלקה ממעל ממש, וגם בשעת החטא היתה באמנה אתו, ועל די זה גופא מתגלה ומתעוררת בו נפשו האלקית, ושם מחטאו ומתקרב לה' ביקור שאת כו'.

שני הבאורים הם העבודה בבחינת 'זכר' והעבודה בבחינת 'נקבה'

יש לומר, דשני אפנים אלו, בכללות, הם ב' ענינים הנ"ל - העבודה בבחינת 'זכר' והעבודה בבחינת 'נקבה':

האפן הא', שיחשב האדם שראוי לו שישפך דמו וישרף כו', הרי זה ענין של חקף וזקק, דברים קשין כגידין, שמבטל את עצמו; ואלו האפן הב' הרי עקר תכן ההתבוננות הוא במעלתו, על דבר נפשו האלקית הנמצאת בו ותמיד קשורה ומחברת עם הקדוש ברוך הוא וכו', ובערך להנ"ל היא העבודה דבחינת נקבה, לשון רכה.

הטעם מדוע חטאת באה נקבה ואשם בא רק מן הזכרים תלוי בסוג ההתבוננות הדרושה

ועל פי זה יוכן מדוע חטאת באה נקבה ואשם בא רק מן הזכרים - כי חטאת באה על השוגג, אשר לזה מספיק שיתבונן שהחטא בא מהתגברות נפשו הבהמית, ואלו מציאותו האמתית היא טוב כו'.

מה שאין כן אשם ש'לפעמים' בא גם על המזיד, מפנין שיצרו עומד בהתגברות ובגלוי כל כף עד שאפשר ולפעמים בא בפעל שמחטיאו במזיד, לא דיה בהתבוננות בבחינת הטוב הצפון שבו בכדי לעוררו ולגלותו (ועד שיעפל בהאדם שיתקרב לה) וכו'.

כי מאחר שיצרו גבר עליו כל כף הרי זה מורה שהטוב שלו הוא בהסתתר גדול ביותר, ולכן זקוק לעבודה באפן של 'זכר', הינו דברים קשים כגידין, לבטש ולהכניע יצרו, כמאמר רז"ל (ברכות ה.) 'לעולם ירגזו אדם יצר טוב על יצר הרע'.

באור התעורבות 'אשם בחטאת' על דרך העבודה

והנה כל זה הוא על דרך הרגיל. אמנם יתכן לפעמים, ששני מינים אלה יתעברו ויתחלפו זה עם זה, והינו דזה שעבר עברה בשוגג יהיה גרוע מהעובר עברה במזיד.

ולדוגמא, אם זה שעבר במזיד לא היה זה לגמרי באשמתו, כי אם מצד חבריו כו' (כמאמר 'הרבה שכנים הרעים עושין' (סוטה פ"א מ"ד)) או מצד שנולד בטבע רע וכיוצא בזה; מה שאין כן זה שעבר בשוגג הוא משום שלא השגיח על עצמו בעיני פקיקא בעבודת השם, לשעבד עצמו לבוראו, ובמילא בא לידי חטא בשוגג מחמת התגברות נפש הבהמית.

החדוש שאף על פי כן 'אשם' מועיל דוקא 'זכר' ולחטאת 'נקבה'

ובזה מחדש הרמב"ם, ד'כל הקדשים אפשר שיתעברו מין במינו חוץ מן החטאת עם האשם שאין האשם אלא מזכרי כבשים ואין לה חטאת מן הכבשים אלא נקבה':

בשרש וסבת הדבר אמנם יתכן הדבר שיתעברו, והינו דמצד הגברא יתכן דחטא שעליו מביא אשם אינו חמור כל כף (בסבת מעשה החטא), והחטא שעליו מביא חטאת חמור יותר (בסבת מעשה החטא), ולכן יש מקום לומר שבגדון פנה מספיקה לאשם עבודת ותנועת כפרה באפן השני הנ"ל, באפן ובלשון רכה, ובנוגע לחטאת מכרח דוקא אפן הא' הנ"ל דברים קשין.

ולכן משמענו הרמב"ם, שאף שבמציאות בעבודת ה' שיש ערוב ביניהם - הנה בנוגע להפעלה דהחטא והכפרה בעולם, מצד החפצא של החטא שעליו בא קרבן אשם, צריך להיות דוקא 'זכרי כבשים' - אפן העבודה ד'ירגזו אדם', ומצד החפצא של החטא דחטאת, צריך להיות נקבה דוקא, לשון רכה, לגלות מציאותו האמתית דהינו הטוב שבו (ח"ב עמ' 15 ואילך):



ואת אשר חטא מן הקדש ישלם ואת חמישתו יוסף עליו (ה טו)

אמרי נעם

רבי מאיר מדז'יקוב זיע"א

קדם הפסח יבצר מלבו כל פסלת ותאוה ואז יזכה לתוספת קדשה והשגה גדולה על ידי המצה

הנה ידוע אשר מצות מצה נקרא בשם מיכלא דאסותא, ומדרך הרופאים הממחים באשר יתנו איזה סמים לרפואה איזי מקדם נותנים סמים לנקות את האיציטמכא מכל פסלת, כי בלא זה לא יעשה תחבולות הסמים את פעלתם.

כמו כן בענין רפואה רוחניות צריך מקדם לבצר חמץ וכח התאוה והפסלת, אז יוכל כח מצות מצה להביא עליו תוספות קדשה והשגה גדולה להרגיש בעת קיום מצוה.

וזהו ואת אשר חטא מן הקדש ישלם, הינו מה שפגם בקדשה ישלים מקדם לתקן את הכל בבחינת סור מרע שהוא בעור חמץ, ואחרי זה וחמשתיו יסף עליו, הינו המצה שהוא בחינת אות ה'

מהר"י מבעלזא

רבי יהושע מבעלזא זיע"א

המכיר בשפלותו, אף אם אינו בר מעלה חשוב הוא לפני הקדוש ברוך הוא

ונפש כי תקריב קרבן מנחה וגו'. והביא רש"י ז"ל המדרש רבה והגמרא מי דרפו להתנדב במנחה להביא דבר מועט עני, אמר הקדוש ברוך הוא מעלה אני עליו כאלו הקריב את נפשו.

ובמדרש (ויק"ר ג ב) מוכב באריכות יותר, כתיב (תהלים כב כה) 'פי לא בזה ולא שקץ ענות עני', בנהג שבועלם ב' בני אדם נכנסו אצל הדין, אחד עני ואחד עשיר, אצל מי הדין הופך את פניו, לא אצל העשיר, ברם הכא וכו'.

כשבאים לפני השם יתברך עני ועשיר, אין המכון עני ועשיר בעניני עולם, רק עני ועשיר בעניני הנפש, אזי השם יתברך לא בזה ולא שקץ ענות עני, ואיך שהוא, ובכל עת אשר איש ישאל בא לפני השם יתברך, אזי השם יתברך לא בזה ולא שקץ ענות עני.

והנה איתא בספר של הרב רבי איציקעל ז"ל (החווה מלובלין זיע"א) מאן דאיהו זעיר הוא רב (וזהו ח"ג קסח), שאפילו מי שהוא באמת חס ושלום איש שפל, מכל מקום פיון שעל כל פנים איש ישאל יודע מעמדו ומצבו, אז איך שהוא, הוא טוב.

מעשה מהחווה מלובלין זיע"א

ושמעתי מאדני אבי ז"ל (השר שלום מבעלזא זיע"א) שהיה אצל הרב רבי איציקעל ז"ל, ואליו היו נוסעים כל העולם, אזי היה אצלו כמה דרגות בלונתם, לאחד היה מלכה יותר ולאחד פחות קצת. וראה שהרב רבי איציקעל ז"ל מלכה אחד בהלוייה יתרה כמו לאחד מן הגדולים שבאו אצלו, וכ"ק אדוני אבי ז"ל ידע שהוא אדם שפל מאד, והכין תכף הרב רבי איציקעל ז"ל שהוא חדוש אצלו, ונשא את עניו הקדושות ואמר, אנו אהבים אותו מחמת שהוא יודע ומכיר את עצמו.

ויכול להיות שזה הוא הפתוב 'פי לא בזה ולא שקץ ענות עני', שהוא לכאורה כפל לשון, רק באמת הכתוב מרמז על זה, שגם מי שהוא באמת איש שפל, מכל מקום פיון שעל כל פנים יודע ומכיר את עצמו, אזי השם יתברך לא בזה ולא שקץ ענות עני, השפלות מהעני הגמור:

לעבדות. וכמו ששמעתי אומרים בשמים ממעל' (דברים ד ט) מה שהוא מצרף העבדות, תהיה ממעל, בהתנשאות, ועל הארץ מתחת, אבל במילי דעלמא צריך להיות במדת אין.

וזה פרושו והנותרת מן המנחה, דהינו שהמותרות שלו הוא מחמת יראתה שלא יזיק חס ושלום לו לעבדות השם יתברך, ומנחה רומז ליראה, כי הנקדה מתבת מנחה והנקדה של יראתה הם שוים, ויראה הוא גם כן נקדה של שמחה, דהינו מחמת גדל היראה שלו ושלא יזיק לו חס ושלום להעבדות צריך להיות בהתרוקמות ובשמחה. וזה והנותרת מן המנחה, דהינו מה שנדמה שיש לו מתנת, הוא מחמת יראתה. לאהרן ולבניו קדש קדשים, הדרך זה הוא לאהרן ולבניו, והוא קדש קדשים מאשי ה'.

דברי ישראל

רבי ישראל ממודוניץ זיע"א

הטרוד בעסקי עולם הזה ובכל זאת מפנה מזמנו לתורה ותפלה חשוב מאד בשמים, ומלאכים משתוקקים לעשות עבודתו

אדם פי יקריב מכס קרבן לה', הינו להתקרב לה', מן ההקמה תקריבו את קרבנכם, רצה לומר שיפנה עצמו מתוך טרדת משא ומתן ומקניני עולם הזה לעבדות ה' לתורה ותפלה, והוא לחס אשה לה', שעל זה אנו מברכין המוציא לחם מן הארץ, כי ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים.

וזהו לחם אשה ריח ניחח לה', לחם אשה הינו של ילוד אשה, הוא ריח נחוח לה', כי יהיה מה שיהיה אף מעט מזעיר, אף אם הוא מתוך טרדות עולם הזה חשוב וספון ויקר הוא לפני המקום, והוא הנרמז בתבת ויקר אלף ועירא פנ"ל.

ומשום הכי אין מלאכי השרת אומרים שירה מלמעלה עד שאומרין ישראל שירה מלמטה תחלה, אף שהשירה של המלאכים צלולה וזכה יותר בלי שום פניות וטרדות המחשבות, ולא כן אנחנו דרי מטה לא מלט שלא יהיה באיזה מחשבות הטרדות והדאגות, אף על פי כן דוקא השירה שלנו הוא היקר למקום יותר משירת המלאכים ומטעם הנ"ל:

שהוא חמשת בנדע, ועל דרך הנסח ה"א לחמא עניא, אז מצות מצה תוסף עליו אור קדשה דלעלא:



ונפש כי תחטא ועשתה אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ואשם (ה י')

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

העושה מצוה וסבור שעובד את ה' - ואשם

כי הנה ידוע, יותר מה שהאדם עובד את הקדוש ברוך הוא, יותר הוא בעיני עצמו כלא נחשב נגד גדלת הבורא יתברך, אבל כשהאדם עושה מצוה והוא סובר שהוא עובד את ה', זה המצוה אינו נחשב לכלום. וזהו פרוש הפסוק ונפש כי תחטא, כלומר מה החטא, ועשה אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ואשם, כלומר שהמצוה הזאת יעשה לו כלא, והוא סובר שעובד ה' כראוי, ואשם:



חזק ונרתחזק

אור לשמים

רבי מאיר מאפטא זיע"א

מתר לאדם להגביה עצמו כדי שלא יפל לבו בקרבו בעבודת השם

והנותרת מן המנחה לאהרן ולבניו קדש קדשים מאשי ה' (ב ג). דהנה כתיב (שמות טו יט) 'איש אל יותר ממנו עד בקר'. דהנה כל אדם צריך להתנהג עצמו במדת קטנות ובשפלות, כי כל זמן שהוא מעוט הירח צריך האדם לילך בעבדות במדה זו.

וזה פרוש איש אל יותר ממנו, שלא יגבה עצמו נגד חברו לומר אני גדול ממך, רק להתנהג עצמו במדת קטנות. 'עד בקר', עד שנזכה לגאולה במהרה. אבל לפעמים מחמת שלבבו ישבר בקרבו ויכל לפול חס ושלום מעבדות, צריך לפעמים להגביה עצמו.

וזהו ויגבה לבו בברכי ה' (דברי הימים ב י' ט), דהינו בפנימיות צריך להיות לו מדת אין, רק בחיצוניות צריך להיות לו לפעמים התנשאות כדי להגביה עצמו

עבורנו, הוא על פי פרוש הספורנו על פסוק זה, שיערב ויחבר אותי לטובים ולצדיקי הדור, אז אל יעשקני זדים, הינו שתפלתנו הוא שיעזרנו בכח הקרבן פסח שנאכל על החבורה, שנהיה בטלים ומבטלים בעינינו, ונערכ ונחבר את עצמנו בחבורתינו.

ועתה בעונותינו הרבים, כאשר נחבר את עצמנו בכלל ישראל הטובים,

הדורשים בכל לב ונפש לזכות מהרה לבנין בית המקדש לראות בהדרה ותפארתה, ולעשות שמה קרבנות חובותנו כמצוה עלינו, וכעת לאכול הפזית מצה בקדשה ובטהרה ובאהבה ויראה ושמחה כדת מה לעשות.

וכאשר אנחנו מחברים יחד עם כלל ישראל בטוחים אנחנו פי נזפה

לתשובה שלמה ולשלם הקפותינו בחזרתנו מתטאינו, וככח הזה נוכל לבקש מהשם יתברך שיהיה הערב בעדינו, כי הננו בטוחים בכח קדשת כלל ישראל כהבטחתנו ואתם בני יעקב לא כליתם' (מלאכי ג ו), אמן פן יהי רצון שנוזף להכלל בכלל ישראל ולהרגיש אור קדשת החג הקדוש הבא עלינו לטובה מתוך ישוב הדעת וישועת ישראל:

אנחנו נותנים לב לחשב בנשמותינו נקדה הפנימיות עד כמה השפל כבודה רחמנא לאלן, וכאשר מביטים אנחנו כי אין לנו מצד מעשינו קלל, ואיככה נוכל לפתח פה ולשון כליל התקדש חג הבא עלינו לטובה, ואנחנו דורשים בכל לב לספר ביציאת מצרים ולהרגיש גם כן אור קדשת החג הקדוש הזה ראש כל המועדים.

אז הקדוש ברוך הוא שואל לנו בדרך שאלה השועה לזכות לעזר אלקי לתשובה שלמה, וכמוכא בספר חסד לאברהם (מעין ב' נהר נו) דשליש יום קודם הפסח מעבירין מכל רשעי ישראל עד שבאים לליל התקדש חג בלב טהור וכלי חטאים, וזה הוא ההקפה והשאלה. וזה הוא אומרים ו"ל שואלין, הינו השאלה אצל השם יתברך, אבל בתנאי כאשר אנחנו דורשים ומבקשים ההכנה ההיא באמת ובלב תמים.

ונוכל לומר בזה, דהבקשה שלנו לאבינו האב הרחמן שישאלנו וילוינו הוא

על דרך הפסוק (תהלים קיט קכב) 'ערב עבדך לטוב כו' עין פרוש רש"י שם שהוא מלשון ערבות, היה אתה ערב בעדנו. ואיך נוכל לבקש שיהיה הקדוש ברוך הוא ערב

ישמח ישראל

רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלקסנדר זיע"א

כאשר משתוקקים לקדשת הפסח אף שעדנו אנחנו רחוקים, השם יתברך מזכנו בימים האלה להתקדש ולהטהר

שואלין ודורשין בהלכות הפסח שלשים יום קודם הפסח (פסחים ו). להבין מה זה שואלין ודורשין בכפילא, וכמוכא קשיא זו בפוסקים, ועין שם. על פי מאמר רבנו הקדוש מווארקי זצלה"ה זי"ע פרוש הפיוט 'החדש אשר ישועות בו מקיפות' מלשון התנני מקיף (אבות פ"ג מ"ט), שהקדוש ברוך הוא ברב רחמיו וחסדיו שואל ומלנה בחדש הזה הישועות על סמך הזכות שזכו אחר כך.

ומראשית פזאת הודיע אז במצרים 'בהוציאך את העם ממצרים' מעבדון את האלקים על הרה הזה' (שמות ג יב), וכדדשת חז"ל (שמו"ר ג ד) באיזה זכות, בזכות קבלת התורה שיקבלו אחר כך, ודבר זכות הזה מתעורר בכל שנה בחדש ניסן, שהקדוש ברוך הוא פועל ישועות על סמך הזכות שנהיה אחר כך וכאים, עד כאן לשונו הקדוש.

ואיך ומה נזפה להלואה הזאת, כאשר

אוצרות גאוני הדורות

יש לדקדק אומרו 'אדם כי יקריב מקם', תבת 'מקם' יתרה. עוד אומרו 'מן הבהמה', והיה לו לומר 'אדם כי יקריב קרבן לה' מן הבקר ומן הצאן'. ועוד אומרו 'את קרבנכם' יתרה.

לעניות דעתי נראה בהקדים מה שאמרו ר"ל (ילקוט תהילים רמז תשב), שאלו לתקמה חוטא מה עונשו, אמרה להם הנפש החוטאת היא תמות. שאלו לנבואה חוטא מה עונשו, אמרה להם חטאים תרדף רעה. שאלו לתורה חוטא מה עונשו, אמרה להם יביא קרבן ויתכפר לו. שאלו להקב"ה חוטא מה עונשו, אמר להם אני איני חפץ לא במיתת האדם ולא במיתת הבהמה, אלא יעשה תשובה ויתכפר לו, כמו שנאמר (שמואל א' טו כב) 'החפץ לה' בעלות וזבחים' וכו'.

נזה אומרו אדם שהוא חשוב, כי יקריב רצה לומר שירצה להקריב, לא יקריב כי אם מקם דייקא, רצה לומר שיעשה תשובה ויסגף עצמו בתעניות וסגופים, וזהו 'מקם' רצה לומר גופכם, וכזה מעלה אני עליו כאלו הקריב עצמו ממש, כמו

רק אחר שמשא אומר "קומה ה'" ו"שוכה ה'".

ובזה יובן טעם הסמיכות, שאחר שסיים הכתוב "לעניי כל בית ישראל בכל מסעיהם" והינו על ידי מה שמשא רבנו היה אומר "קומה ה'" ו"שוכה ה'" וכנזכר, בא לומר שמשא לא היה אומר מעצמו מתי הענין צריך לנסע ולנוח, אלא "ויקרא אל משה וידבר ה' אליו", ומשה רבנו היה אומר לישראל על פי מה שהיה ה' קורא לו ומדבר אליו. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

אדם כי יקריב מקם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם

(א ב)

מאמר מרדכי

רבי מרדכי צ'רמון זצ"ל

הקרבן הראוי הוא עשית התשובה וסגופי הגוף, אף אנשים הפחותים מביאים קרבנות מן הבקר והצאן

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו וגו' (א א)

אהבת ישראל

רבי ישראל אביחצירא זצ"ל

על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו

יראה לבאר את טעם הסמיכות של קריאת ה' למשה רבנו, למה שנאמר בסוף החמש הקודם "כי ענן ה' על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו לעיני כל בית ישראל בכל מסעיהם" (שמות מ, לה), על פי מה שכתב רש"י על פי הספרי על הפסוק "על פי ה' יסעו בני ישראל ועל פי ה' יחנו" (במדבר ט, יח), שפיון שהיו ישראל נוסעים, היה עמוד הענן מתקפל ונמשך על גבי בני יהודה כמין קורה, ולא היה מהלך עד שמשא היה אומר "קומה ה'" (שם י, לה). "ועל פי ה' יחנו" שפיון שהיו ישראל חונים היה עמוד הענן מתמר ועולה ונמשך על גבי בני יהודה כמין סכה, ולא היה נפרש, עד שמשא היה אומר "שוכה ה' רבבות אלפי ישראל" (שם לו). וסיים רש"י שזהו מה שאמר הכתוב "על פי ה'", דהינו עליית הענן וחגית הענן, "ביד משה" (שם כג) שהליכת הענן וחגיתו היא

מצא חיים

רבי חיים נסים הפאל מוצרי זצ"ל

מתי אפשר להקריב חלק מהבהמה לעולה

יש להבין, מדוע נוקא בקרבן עולה נאמר "יקריב אתו לרצונו". ויובן בהקדים את דברי הגמרא בקדושין (ו): 'האומר רגלה של בהמה זו מקדשת לעולה, פלה עולה'. ואפילו למי שסובר שאין פלה עולה, הינו נוקא פאשר מקדיש דבר שאין הנשמה תלויה בו (כמו רגל), אבל המקדיש דבר שהנשמה תלויה בו (כמו ראש), מודה הוא שפלה עולה.

וכתבו התוס' (שם ד"ה ואפילו) שבגמרא תמורה (יא): מבאר, שלדעת הסובר שאין פלה עולה ורק אותו אבר שהקדיש עליו למכור את הבהמה לצרכי קרבן עולה (למי שצריך להקריב עולה), חוץ מדמי הרגל (שכבר הקדיש ומקונו ממחירה את דמי רגלה), ואז אדם שאמר 'הרי עלי עולה כמו שאמצאנה' יוכל להקריבה למרות שרגלה כבר קדושה.

ואפשר שלזה רמז הכתוב "אם עלה קרבנו מן הבקר זכר תמים יקריבנו" שבסתרם עולה עליו להביא קרבן שלם. אף ישנה אפשרות להקריב חלקי עולה, כגון, הקונה בהמה ממי שכבר הקדיש את רגלה של הבהמה לעולה, יקריבנה למרות שכביכול אינו מקריב קרבן שלם, וזהו באפן שאמר הקונה 'הרי עלי עולה כמו שאמצאנה'. וזהו "יקריב אתו לרצונו" שאם ירצה הקונה להקדיש עולה כזו, יוכל להקריב בהמה שכביכול אינה בשלמותה. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

וערכו בני אהרן הכהנים את הנחתים את הראש ואת הפדר על העצים אשר על האש אשר על המזבח (א ח)

רחובות הנהר

רבי זאב וולף טננבוים זצ"ל

עריכת הנחתים על האש היורדת מן השמים

יש להבין דזה שאמר 'אשר על המזבח' מיתר, דכיון שאמר 'ונתנו בני אהרן אש על המזבח', אם פן הנה די לומר 'וערכו את הראש ואת הפדר על העצים אשר על האש', והינו על אותו אש שאמר בתחלה שבני אהרן יתנו אש על המזבח, אם פן למה כתיב תבות אלו 'אשר על

כן גרע האמת דבוק השכינה עם ישראל על ידי הקרבנות אף שלא נודע לנו סגלתה.

וזהו אדם פי יקריב, ואם תקשו לדעת איך היא סגלת הקרבן להדבק בו יתברר, לכן אמר **מכם** תקחו רגיה איה קרבן לה, כשם שלא תשיגו את עצמכם איה מתקשר הנפש עם הגוף על ידי מזון ואף על פי כן האמת פן היא, פן הוא הדבר הזה.

זכר תמים יקריבנו אל פתח אהל מועד יקריב אתו לרצונו לפני ה' (א ח)

בתנות אור

רבי מאיר אייזנשטאט זצ"ל

הקדשת הקרבן בפתח העזרה כדי שלא יבאו לידי מעילה

ונראה לי לומר דהכתוב בא לנו לרמז למצוה המבחר איה ששקדיש עולתו, דרש"י פרש 'אל פתח אהל מועד' מטפל בהבאתו עד עזרה, ופרש המזרחי 'יקריבנו' מענין קורבה, פאלו אמר 'ביאנו אל פתח אהל מועד, עכ"ל. ובמדרש (ספרא ג יב) 'זכר תמים יקריבנו' קדישנו. ונראה לי דמר אמר תדא ומר אמר תדא ולא פליגי.

רק נקדים גמרא דגדרים (ט), דתנן בגדרי כשרים לא אמר פלוס [וכו'], ומשני כהלל הזקן, דתניא אמרו על הלל הזקן שלא מעל אדם בעולתו כל ימיו, מביאה כשהיא חלין בעזרה ומקדישה, וסומך עליה ושחטה. ופרש הר"ן 'חלין בעזרה', לאו בעזרה ממש, שאסור להביא חלין לעזרה, אלא בפתח העזרה, עכ"ל. נמצא מצוה מן המבחר בעולה בין אמר בלשון נדבה בין אמר בלשון גדר איכא למיחש לתקלה, ואם מביא חלין לפתח עזרה ומקדישה שם, וסומך תכף ידו ושחטה ליכא למיחוש למידי.

וזה שרמזה לנו התורה אם עלה קרבנו מן הבקר זכר תמים יקריבנו אל פתח אהל מועד, רצה לומר ששטפל בהבאתו עד עזרה, רצה לומר שאינו מקדישה מקדם שיש לחוש לתקלה, אלא ששטפל בהבאתו עד פתח עזרה ושם יקדישנו, וזה שפרש המדרש 'יקריבנו' קדישנו, רצה לומר שם יקדישנו ולא מקדם, וזה לרצונו לפני ה', פי באלה חפץ ה' לעשות שלא יבוא לידי מעילה.

שמתפללים בתענית ויחשב לי מעוט דמי וחלבי שנתמעט היום בתענית חשוב ומקבל ומרצה לפניך פאלו הקרבתי על גבי מזבחך וכו', וזה נקרא קרבן לה'.

אבל כל מי שהוא מין הבהמה, יביא קרבנו מן הבקר ומו הצאן, וזה נקרא קרבנכם ולא קרבן ה', שהקב"ה אינו חפץ בעולות וזבחים פי אם בשוכו מדרקיו ותיה, והוא הנקרא בשם 'אדם' שהוא לשון חשיבות.

בני יוסף

רבי יוסף בנמין ריף זצ"ל

ספרת נפש המתגלגלת בקרבן

הנה לפי מה שמוכא בספר חסד לאברהם נהר כ"ד בסוד הגלגול, וזה לשונו שם באמצע הפאמר: אבל בפעם רביעית מתגלגל בבהמה טהורה, והאדם בעת שהולך להביא הקרבן הקב"ה על דרך גס מזמין לפניו בהמה שנפש אדם מתגלגל בה, נמצא בזה שקרבן מועיל לשני דברים, להמביא הקרבן ולהנפש המתגלגל בבהמה זו, שעל ידי שחיתת הבהמה מקבלת ענש ומתפפר, ובעלית עשן מהקרבן הנפש עולה למעלה וחוזרת לשלמותה, וסוד זה נרמז בפסוק (תהלים לו ז) 'אדם ובהמה תושיע ה'.' עכ"ל.

ולפי עניות דעתי שזהו פונת אמרו 'מכם', הינו שהאדם פי יקריב קרבן יהיה מכם גם פן מין אנושי, הינו שזמין לו הש"י בהמה כזו אשר נפש האדם מתגלגל בה שיקריב אותה, ונמצא שהקריב הנפש שהוא מגלגל פנ"ל.

אדם פי יקריב מכם קרבן לה' (א ח)

כבוד יום טוב

רבי יום טוב ליפמאן בר משה אהרן מאישיטוק זצ"ל

דבקות ישראל בהקב"ה על ידי הקרבנות קדר שהנשמה מתחברת עם הגוף על ידי אכילה

נעלה על הכתב מאי דפרש בו אבי מורי זלה"ה, שהקשה האי 'מכם' הוא מיתר, ודרשת רז"ל ידוע. ואמר, פי מלך הפוזרי הקשה להחבר, איה הוא דבוק אמה הישראלית בו יתברר על ידי הקרבן, והשיב כמו שלא נודע דבוק נפש העליונה עם הגוף על ידי מזונות הגשמיים, אף אנו רואים בחוש שהאמת קף הוא, כמו

המזבח. ורש"י נזהר מזה וכתב, שלא יהיו הגזירין יוצאין חוץ למערכה, עין שם.

אבל יתבאר בהקדם מאמרם (יומא כא:), ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח אף על פי שאש יורדת משמים מצוה להביא מן ההדיוט, עין שם. חזינן שהיה על גבי מזבח שני מיני אש, חדא אש של מעלה שהיה תמיד מנח על המזבח רבוצה פארי ואוכלת לחים ויבשים כמאמרם (סו), ואמר הכתוב שהפנהים יכוננו לסדר את הנתחים על האש של מעלה, שהיא אוכלת לחים ויבשים, ובשר לח אינו נשרף מהר כל כך על אש של הדיוט כמו על אש של מעלה, וזהו שדיק לומר וערכו על העצים אשר על האש, ומפרש איזה אש, לזה אמר אשר על המזבח הינו אש של מעלה אשר הוא תמיד על המזבח ואינו נכבה, מה שאין כן אש של הדיוט שאינו תמיד על המזבח שהוא נכבה.

ולכן אמר שיערכו הנתחים על העצים, והיות שהעצים היו מונחים על האש של הדיוט וגם על האש של גבוה, פי שניהם היו מונחים על גבי המזבח ועליהם סדרו העצים, ואמר שסדרו הנתחים על אותן עצים אשר מנח על האש של גבוה אשר הוא תמיד על המזבח, כי שם יבערו העצים מיד קדם שיהיה בוער האש ההדיוט העצים אשר כנגדו, לכן יסדר הנתחים על העצים אשר על האש של מעלה.

והנותרת מן המנחה לאהרן ולבניו קדש קדשים מאשי ה' (ב א)

לוח ארז החדש

רבי יצחק חונשטיא זצ"ל

חלק הנאכל לכהנים קדוש יותר מהקרב על גבי המזבח

הנה במנחה יש חלק שהוא מעלה לאשים על גבי המזבח, וזהו בנדאי קדש לה', אבל חלק שאוכלים הכהנים עוד יתר מרעהו, יותר קדשה עליו, פי לאכל לשם שמים הוא קדשה יתרה ומעלה גדולה, שאף על גב שיש בו הנאת הגוף מכל מקום מעשהו רק לשם שמים.

וזה שאמר והנותרת מן המנחה, שאהרן ובניו יאכלוהו בקדשה וטהרה, זה הוא קדש קדשים בקדשה יתרה הרבה מאשי ה' ממה שמקריבים על גבי המזבח.

כי כל שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה. קרבן ראשית תקריבו אתם לה' ואל המזבח לא יעלו לריח ניחח (ב יא-יב)

בן גרני

רבי יוסף ישראל דייטש זצ"ל

עשית המצות שלא על מנת לקבל פרס

אולי יש לומר על פי מה דאיתא במשנת חסידים (אבות פ"א מ"ג), אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס, שלא יעשה האדם מצות השם למען יראה טוב או מיראת העונש, אבל יהיה פנותו רק לעשות נחת רוח למי שאמר והיה העולם.

ולעמית זה אמרו חכמינו ז"ל (סנהדרין קה:), לעולם יעסק אדם בתורה ובמצוה אפלו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה, והנה דבש הוא דבר המתקבל לחף האדם, והוא משל על השכר, ולעמית זה שאור הוא דבר שחמוצו קשה ותקוץ נפש אוכלו בו, והוא משל על העונש.

וזה פנות הכתוב כי כל שאר וכל דבש, הינו מה שתעשה לתקנת השכר או מיראת העונש, לא תקטירו ממנו אשה לה', קרבן ראשית דהינו בתחלת המעשר ומעשרך תקריבו אותם לה' שתוכל להתחיל בכאלה, אך אל המזבח לא יעלו לריח ניחח שאין אלו העקר.

על כל קרבנד תקריב מלח (ב א)

אברהם אנכי

רבי אברהם פאלאג'י זצ"ל

למוד תורה עם יראת שמים

וכל קרבן מנחתך במלח תמלח. אמרו בשבת (לא), בפסוק 'היה אמונת עתך חכמת ודעת', ואפלו הכי אי יראת ה' היא אוצרו אין, ואי לא לא, משל שאמר לשלוחו העלה לי כור חטים והעלה לו, אמר לו ערבת קב מלח, אמר לו לא, אמר לו מוטב אם לא העלתה. פרש רש"י הוא אוצרו, הוא עקר החשוב בעיניו לאצר ולעשות סגלה לזכרון [וכו'].

וזה רמו קרא וכל קרבן מנחתך דכל העוסק בתורה שכר מנחה בירו (מנחות קי:), וכל קרבן צריך בקרבן במלח תמלח, כן בעסק התורה דהוא כולל כל

קרבנד צריך מלח, ומהו המלח יראת ה' היא אוצרו, לתן לאוצר. (משלי ד)

זאת מנוחתו

רבי משה יוסף אלטשולר זצ"ל - חתן בעל הנחלת דוד

העובר לפני התבה יסרב תחלה מעט

על כל קרבנד תקריב מלח. תנו רבנן, העובר לפני התבה צריך לסרב, ואם אינו מסרב דומה לתבשיל שאין בו מלח, ואם מסרב יותר מדאי דומה לתבשיל שהקדיחתו מלח. כיצד הוא עושה, פעם ראשונה יסרב, שניה מהבהב, שלישית פושט את רגליו ויורד (ברכות לה:).

רמו לזה מצאתי בקרא 'על כל קרבנד תקריב מלח', דהינו על כל אופן הקרבנות כגון תפלה שפתח קרבנות תקנום, גם עליה תקריב מלח, כשתרצה להקריב את עצמך לפני התבה תהיה במלח הראוי, כלומר בסרוב מעט, ולא בלא סרוב כלל או יותר מדאי, שדומה לתבשיל שאין בו מלח או שהקדיחתו המלח.

והוציא את הפר אל מחוץ למחנה ושרף אתו כאשר שרף את הפר הראשון חטאת הקהל הוא (ד כא)

אמרי שפר

רבי שלמה קלוזנר זצ"ל

הקרבת פר לכפרת העלם דבר של צבור משום כבודם

ולכאורה מה שפסים 'חטאת הקהל הוא' אינו מוכן מאי נתינת טעם הוא זה, ומה בצי להורות. ונראה דלפי מה שפכתבתי לעיל דלכך כהן המשיח מביא פר, מכח פיון דהוא תלמיד חכם, לכן שוגג שלו חשוב כמזיד, ולכך צריך פפרה גדולה, אבל אם כן תקשה דהכא בצבור אדרבא צבור נקל להם להשיג פפרה יותר מיחיד, דהן אל פביר לא ימאס, אם כן אם ביחיד די בשעיר לחטאת מכל שכן בצבור ומדוע צריכין פר.

לכן נתן הכתוב טעם בזה, דמה שהם צריכין פר לא מחמת שצריכין פפרה מרבה, אף משום כבוד לפני הצבור להתפטר יותר, ואין כבוד לפני הצבור להתפטר בשעירה, וכמו שקיימא לן (מגילה ט:), הקורא בצבור במגלה הכתובה בין הכתובים לא יצא ידי חובה, ופרש שם הרב בעל המאור

בגלוי, ועל ידי זה מתגלה עונו. ואמרו בסוף פריתות (כה), 'לפני ה' תטהרו' חטא שאין מכיר בו אלא ה' יום הכפורים מכפר. וזה שאמר אשם הוא, כשאנו רואים שאשם הוא, דהינו שנתגלה עונו, אז ודאי אשם לה', דהינו בסתר.

אי נמי יש לומר במה שאמרו (יומא פו): עבר עברה ושנה בה נעשית לו כהתר, וזהו כשאנו רואים שאשם הוא דהינו גופו נעשית אשם מרב עונותיו, הוא משום דאשם אשם לה' דהינו שחטא ושנה.

חטאת הקהל הוא, וצריך להיות בדבר חשוב.



אשם הוא אשם אשם לה' (ה יט)

בך הפתן

רבי אברהם הפתן יצחקי זצ"ל

העובר עברה בסתר נפרעים ממנו בגלוי

נראה לפרש במה שאמרו בגמרא (סוטה א) עבר עברה בסתר נפרעין ממנו

מעשי צדיקים

את הרבי בעת שהגיע לבקור חולים בבית החולים הדסה בירושלים, ובעת שהרבי חלף בפרוודורי בית החולים, הוא הבחין במקום שבו התאספו אנשים רבים.

הרבי שאל לפשר הדבר, והמקרב הסביר שמקום זה סמוך לחדרי הנתוח, והאנשים ממתניים במקום לשמע את תוצאות הנתוח של יקירם, מיד הסב הרבי פניו אל הקיר, ובמשך כמה רגעים שפר לבו בתפלה ואמר מספר פרקי תהלים.

אחר שסיים ועמד ללכת, שאלו המלווה לפשר הדבר, והרבי הסביר, מאחר ובמקום זה עומדים יהודים ואומרים תהלים באמת ומעמק לבם, בשעות קשות וגורליות, זה מקום מסגל שיתקבלו בו התפללות. (דברות קודש סטריקוב תולדות תשס"ו)



ונתנו בני אהרן הפתן אש על המזבח (א יא)

ברש"י, אף על פי שהאש יורדת מן השמים, מצוה להביא מן ההדיוט.

במהלך התפלה הבחין הרה"ק רבי יחיאל מאיר **ממוגלניצא** זיע"א באחד מחסידיו שאינו מתפלל עם הצבור, אלא סובב אנה ואנה בבית המדרש, הוא קרא לו ושאל מפני מה אינו עומד להתפלל, והחסידי השיב שהוא עדין אינו מוכן לתפלה, ומצפה להתעוררות שתבוא.

אמר לו הרבי, בגמרא אמרין תפלה במקום קרבן תקנו, ובקרבנות נאמר ונתנו בני אהרן הפתן אש על המזבח, וכותב רש"י כי אף על פי שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט, הוא הדין לגבי תפלה שהיא במקום קרבן,

לבית הכנסת, אף הוא אמר שהוא רוצה לבדק פעת את הבהמה כדי להכינה לכבודי לאכל ממנה בלילה.

התירתי בו והזהרתי, "אם תבדק בשעה שהצבור מתפלל, הבהמה תהיה טרפה ולא יהיו יכולים לאכל ממנה בלילה, הנה זה כמשחק בעיניו, אך כדברי פן הנה, באברי הבהמה התגלו מכות ובועות, והיא נטרפה בהם.

כשבאתי מבית הכנסת צעקה עלי אשתו שקולתי את הבהמה שלה, ואמרתי לה, לא אני גרמתי וקולתי שתטרף הבהמה שלכם, אלא דעו כי רובא דרובא אדם שאינו הולך לבית הכנסת, הבהמות שלו יהיו טרפה.

כי הוא יתברך משלם מדה כנגד מדה, כמו שכתוב 'אדם כי יקריב מקם קרבן', 'מקם' ראשי תבות מדה כנגד מדה, ובזמן שהיה בית המקדש קיים, היה צריך להביא חטאתו לבית המקדש לכפר על חטאיו, ואם לא היה מביא קרבנו לבית המקדש אלא שוחטו בחוץ, היה הקרבן נטרף כדין חוץ למקומו.

עכשו בעונותינו בית הכנסת במקום בית המקדש, והתפלה במקום קרבן, ואדם שאינו מתפלל בבית הכנסת, הבהמות שלו יהיו גם הם טרפה, מדה כנגד מדה, ומיד קבל עליו אותו פרנס ללכת מדי יום לבית הכנסת, או למקום תפלה מיוחד ביישוב. (דרך משה)



יקריבנו אל פתח אהל מועד יקריב אתו לרצנו לפני ה' (א ג)

ספר אחד ממקרי הרה"ק רבי אברהם לנדא **מסטריקוב** זיע"א, שהוא פגש

מלח כבוד דציבורא, פן הכי נמי בזה.

וזה שאמר כאן דמה שהם צריכים למעשה זה כמעשה כהן משיח, הינו דכמעשה הם שוין, כמו שיעשה לו כן יעשה לזה, אבל בטעם אינו שוין, רק התם הוי טעמא מלח המר הפפרה שלו שעונו חמור, וכאן הוי טעמא מחמת כבודם כי חטאת הקהל הוא ואין כבודם בקרבן יחיד, אבל מכל מקום שם חטאת עליו, הינו שוגג, לא ככהן המשיח שחטאו דומה לאשמת העם ונקרא מזיד כמו שכתבתי לעיל, רק זה

ויקרא אל משה (א א)

כתב בעל הטורים, א' דויקרא זעירא, שמשה היה גדול וענו לא רצה לכתב אלא 'ויקרא', כאלו לא דבר הקב"ה עמו אלא בחלום כדרך שנאמר בבלעם (במדבר כג ז), כאלו לא נראה לו השם אלא במקרה, ואמר לו הקב"ה לכתב גם האל"ף, ושוב אמר משה מחמת רב ענוה שלא יכתבנה אלא קטנה יותר משאר אלפ"ן שבתורה, וכתבה קטנה.

לעיתים מזמנות נוהג היה הרה"ק **הבית ישראל** זיע"א לבקר את רבי אריה לזין זצ"ל בביתו, באחת הפעמים נלווה לבקור הגבאי והמשמש רבי חנינא שיף ז"ל, וכשהם התקרבו אל הבית, ראו כי דלת ביתו שמעולם לא היתה נעולה, פתחה למחצה.

הרבי והגבאי נעמדו בפתח החדר, משהבחין בהם רבי אריה, זנק מכסאו ורץ לקראתם, אחר נעצר סמוך למשקוף, והחל ממלמל וחוזר וממלמל, הרבי שאל את מלווה מה אומר רבי אריה, ורבי חנינא הקשיב והשיב כי הוא מדבר אל עצמו ואומר, "רבונו של עולם, תקנותי כי זכות בקורו של האדמו"ר במעוני לא תנכה משכרי בעולם הבא". (צדיק יסוד עולם)



דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מקם קרבן לה' (א ב)

ספר רבי משה פהנא זצ"ל אב"ד גיביטש, מעשה בא לדי ששהזמנתי לישוב שהיה בו מנין בצמצום, והתארחתי בבית הפרנס שהיה גם הקצב, והוא שחט בהמתו בזמן התפלה, הפצרתי בו שילך

צריך אדם להביא אש גם מן ההדיוט, ולא שיהא עומד ומצפה רק לאתערותא דלעילא. (אורי יקרות)



ונתנו בני אהרן הפהן אש על המזבח (א ז)

כאשר היה הרב מבריסק, רבי יצחק זאב סולובייציק זצ"ל, אברך צעיר, הוא התגורר תקופה בורשא החסידית, יום אחד פגע בו אחד מהחסידים, ושאל האם הרב יכול לתת לו אש כדי להדליק את מקטרתו.

ענה לו הרב מבריסק בבדיחותא, "וכי אתם החסידים שכלכם אש להבה לעבודתו יתברך, זקוקים לבקש ממני אש", והחסיד החרוף השיב על אתר בדברי רש"י הקדוש, "אף על פי שיש אש מן השמים, מצוה להביא מן ההדיוט".

נהנה הרב מחריפותו של אותו חסיד, וכאשר הגיע לאביו רבי חיים מבריסק זצ"ל, הוא ספר לו את תשובת החסיד החרוף, אמר לו אביו, דע לך שעם חסידים לא מתחילים, כי לכאורה יש לשאל, בברכת 'על הצדיקים ועל החסידים', יורדים מהמעלה אל הפחות ממנו, מהצדיקים והחסידים עד גרי הצדקה, ואם כך היו צריכים לומר 'על החסידים ועל הצדיקים', כי הרי פידוע מעלת 'חסיד' גדולה על מעלת 'צדיק', אלא מכאן שעם חסידים לא מתחילים. (דברים ערבים ח"ב)



ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה' סלת יהיה קרבנו ויצק עליה שמן ונתן עליה לבנה (ב א)

כתב רבי פנחס הירשפרוינג זצ"ל, זוכר אני את היום שבו הגיע רבי שמעון אגנל מזעליחוב זצ"ל לשיבת חכמי לובלין, הוא הגיע באמצע הסעודה וכו', ואחר הסעודה שוחח עם ראש הישיבה רבי מאיר שפירא זצ"ל בדברי תורה, והיו עוסקים בכמה דברים מענין מנחות, כי אז למדו בישיבה מסכת מנחות.

אחר כך הוא נכנס לבית מדרש של הישיבה, וסובבנו אותו בהלכות וקושיות פי כמעט כלם היו בקיאים במסכת מנחות, אבל אחר כל הקושיות ששאלנו אותו, הוא שאל מאתנו שנאמר לו איך עושים מנחה, כלומר כפיכחול הוא כהן ואינו יודע איך לעשות כל סדר

המנחה, ואנחנו שלומדים וביקאים בענין מנחות, נלמד אותו איך לעשות מנחה מהחל עד גמירא.

כמוכן שלא יכלנו לסדר את עשית המנחה בכל הפרטים הרבים, עד שהוא פתח ואמר את כל סדר המנחה בבקיות ובסדר גפלא, וממש ראינו כי כל התורה היתה אצלו כמנוח בקופסא. (נהרי אש - ליקוטי דיבורים)



כי כל שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה' (ב יא)

שוב ושוב מזכיר היה רבי יהודה צדקה זצ"ל את תלמידיו להתרחק ממתת הפעס, וכך נוהג היה לומר, אדם הכועס, עושה את נפשו טרפה, כמו שכתוב (איוב יח ז) 'טרף נפשו באפו'.

תלמידיו העידו בו שהאריך אפו כל ימיו ומעולם לא ראוהו בא לכלל פעס, זולת כשהיה נוגע לכבוד שמים, אם קרה שמאן דהוא דבר בנכחותו סרה בתלמיד חכם, לא היה כובש את פעסו, אלא מיד היה מרים קולו וגוער בו בנזיפה לשפתו.

שגור היה בפיו פרוש מקורי משלו בנוגע למדת הפעס, בדברי הכתוב 'פי כל שאר וכל דבש לא תקטירו', ה'שאור' רומז על פנים זעופות, פנים חמוצות, ואלו ה'דבש' מורה על מתיקות וערבות.

כל מי ששאיתו להיות אדם השלם, חיב לדעת אימתי לאחז במדה זו של 'שאור' ולהזעיר פנים, דהינו בעת שנתקל בעוברי עברה וכיוצא בזה, ואימתי להראות פנים שוחקות ומתק שפתיים, דהינו כשעושים רצונו יתברך.

אבל מי שהוא בבחינת 'כל שאור', כלו חמיצות ומזעיר פנים אף לשומרי תורה ומצוה, או שהוא בבחינת 'כל דבש', כלו מתיקות לכלם, גם לעוזבי תורה חלילה, עליו הכתוב אומר 'לא תקטירו ממנו אשה לה'." (וזאת ליהודה)



כל חלב לה' (ג טז)

נכנס חסיד אל הרה"ק האמרי אמת זיע"א, והתאונו שהתפליו שלו נגנבו, הרבי הוציא מיד תפליו משלו והגיש לו, כשהוא אומר שישמר עליהם היטב כי אלו התפליו שהוא קבל מעזבון אביו הרה"ק

השפת אמת זיע"א, והם מאד חשובים בעיניו, אחר הוסיף והתנצל שהוא מביא לו רק של רש"י, כי תפליו של רבנו תם אין לו אחרים להביא לו.

כששמע החסיד שהתפליו הם של השפת אמת, הוא אמר לרבי שהוא מתירא להניח תפליו קדושות אלו, והרבי אמר לו שילך לחתנו רבי יצחק מאיר אלתר זצ"ל הי"ד, והוא ישמח להחליף אותם באחרים.

כששאלו את הרבי מפני מה נתן לחסיד דוקא את התפליו החשובות הללו, השיב ברמב"ם איתא שבכל דבר שהוא לשם ה' הטוב, צריך שיהיה מן הנאה והטוב, כמו שנאמר 'כל חלב לה', מאחר והתפליו היקרות האלו הם התפליו הטובות ביותר שיש ברשותי, נתתי לאותו נצרך דוקא אותם. (ליקוטי יהודה)



ונפש כי תחטא ושמענה קול אלה (ה א)

ספר הרה"ק רבי יצחק מנאהווש זיע"א, בעת שהגיע חותני הרה"ק רבי מנחם מנדל מנאהווש זיע"א לקשינוב במטרה לשבת בעיר, נודע לו שבעירה הסמוכה הינטשטש שנמצאת בבסרביה, יש בחור יהודי הרוצה להמיר דתו רח"ל.

בשמענו זאת, הודיע הרבי למקרביו פי הוא נוסע לאלתר להינטשטש, היה ביום ששי אחר התפלה, ולשם כך שכרו רכב שיקח את הרבי לעירה זו. הדרך היתה קשה מאד, והרכב בו נסעו התקלקל שוב ושוב, עד שלבסוף הצרכו לרדת ממנו ולעבר לעגלה וסוס להמשיך הנסיעה.

משראה את כל העוכבים בדרך הכריז הרבי, "קעת רואים ביתר שאת את חשיבות הנסיעה, שכן הסטרא אחרא והס"מ מנסים להלחם בנו ולעכב נסיעתנו בכל יקלתם". בעת שספר זאת רבי יצחק, אדמו פניו ביותר והוא דפק בחזקה על השלחן עם הקופסא שבידו וקרא בקול רם, "זו היתה מלחמה עם הס"מ".

כשהגיענו למחוז חפצם, הגיע תושב המקום רבי אלחנן המכנה רבי חונה הינטשטשטש'ר שהיה מגדולי חסידיו באהוש, ואמר לרבי פי אבי הבחור רוצה לכנס אליו, אף הרבי אמר שהוא יכנס אליו רק אחר שישחר מהמקוה, והוא הלך לטבל במקוה.

והכריעו במשחק, והרבי בקש שוב שימחל וירשה לו לתקן את ה"טעות" כמקדם, אך הוא השיב כי אחר שבפעם הראשונה הוא מחל לו, עתה לא יתן לו רשות לחזור.

אז פתח הרבי בפה קדשו בדברים היוצאים מן לב קדוש וטהור ואמר, "אוי ואבוי לאותו אדם שכבר שקע כה עמק בדרכים עקלקלות, שכבר לא מועילה בקשתו לחזור למוטב, הדברים הללו חדרו למעמקי הלב של אותו אדם ששחק עם הרבי, הוא הבין שאליו הדברים מכונים, ונעשה בעל תשובה גמור. (דור ישרים ראזין עמ' כג)



והיה כי יחטא ואשים והטיב את הגזלה אשר גזל (ה כג)

בשנות צעירותו, נסע רבי יצחק זאב ידלר יצ"ל בעל תפארת ציון בעגלה מלאה באנשים, ולפתע נעצרה העגלה והסוסים לא הסכימו להמשיך בדרכם, על אף שוטו הכבד של העגלון שירד עליהם עוד ועוד.

העגלון נסה להקל מהמשא וכן להוריד מספר אנשים מהעגלה, אך הדבר לא הועיל מאומה והסוסים לא הסכימו לזוז ממקומם, ירד רבי יצחק זאב לברר מה ארע, על מה ולמה לא רוצים הסוסים לזוז, והנה לתדהמתו ראה לפניו איש אחד שהכירו, אף זה כבר כמה שנים כבר אינו בעולם הזה, עומד ומחזיק ברסן הסוסים ולא מניח להם להמשיך בדרכם.

נגש רבי יצחק זאב אל האיש ושאל, "מה לך פה ומי לך פה, מדוע אתה מחזיק בסוסים", והוא ענה, "זכור לך בודאי שלויתי ממך פעם סכום כסף ולא פרעתי לך, עתה אין לי מנוחה מך, ובאתי לבקש שתמחל לי".

אמר לו רבי יצחק זאב, "הרי כבר לפני הרבה זמן מחלתי לך על החוב, ומה אתה רוצה עכשיו", אך האיש המשיך וטען, כי בפנקס שבו רושם רבי יצחק זאב את החובות, עדין רושם החוב ולא מחוק, הבטיח לו רבי יצחק זאב למחוק את החוב, ואז נעלם האיש והסוסים המשיכו בדרכם, לתמהון כל נוסעי העגלה. (בטוב ירושלים)



דיני העיר פסקו נחרצות כי עליו לפנות את השטח ולהחזירו לבעלי, אולם הקצב עז הפנים זלזל בהם, לנגד עיניהם התרברב בכחו ובסרובו לעזב את השטח הגזול.

רב ענותנותו השפיל עצמו אביר יעקב והלך לחנותו, בנסיון להניאו מלמרד בדיון התורה הקדושה, דבר על לבו שיחזיר את הגזלה לבעליה, אולם הלה עמד במריו, פער פיו בדברי חצפה ועוזת נגד הרב והדינים, ולא הביע צל של נכונות לחזור בו ממעשיו הרעים.

הפטיר רבנו לעמתו, "מעשיך אלו הביאו עליך גזרה וענש, עוד מעט תפל עליך תקרת החנות, ואתה תקבר תחתיה", וכאשר יצא הרב את החנות, נפלה תקרת החנות כשהיא קוברת תחתיה את הקצב הסורר. (תולדות האביר יעקב)



והיה כי יאשים לאחת מאלה והתנדדה אשר חטא עליה (ה ה)

שמעתי מדודי הרה"ק רבי גרשון העניך מראזין זיע"א, כי הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא זיע"א היה לעתים משחק בשחמט, ונכר היה כי היה לו בזה גם כן ענין של עבודת השי"ת.

פעמים אף היה מתישב לשחק עם אנשי דלא מעלי, ובעת המשחק היה אומר דברי צחות בקול נגינה פדברים הללו, "כשהולכים בדרך, צריך להזהר שלא להתקע", והדברים היוצאים מעמק לבו הטהור, היו נכנסים ללב היושב כנגדו עד שהתעורר בקרבו הרהור תשובה.

גם שמעתי שפעם בעת שרצה להכניס התעוררות לתשובה ולעזיבת החטא בלב איזה איש, ולהשיבו מדרכו הרעה, הוא שחק עמו במשחק השחמט, ובתוך המשחק עשה בכונה תחלה מהלך שיפריע לו במשחק, כבכיול בטעות.

האיש המשחק עמו דמה כי הוא עשה שגיאה, ומצא מקום לתפשו ולהכריעו, אז התחיל רבי שמחה בונם לבקש שימחל לו על שגיאה זו כי זו השגיאה הראשונה, והוא נעתר לבקשתו, ונתן לו רשות לחזור לדרכו ולעשות מהלך טוב יותר.

אחרי כן עשה במקוון פעם נוספת מהלך כנגד השכל, שוב תפשו האיש

לאחר מכן נכנס אבי הבחור בבכיות נוראות, והרבי שאל אם הוא יודע את המעשה עם המגיד הגדול ממעוזיטש זיע"א, שאמר תורה על הפסוק 'נפש כי תחטא'. היה זה יהודי פשוט שלא רק שלא ידע את המעשה, אלא אף את הפסוק אולי לא ידע, הרבי צוה על רבי חונה לספר את המעשה, והוא פתח וספר.

שבת אחת פתח המגיד בליל שבת קדש בדברי תורה על הפסוק 'ונפש כי תחטא', והחבריא קדישא תלמידיו הקדושים התפלאו מאד, שכן לא היתה זו שבת פרשת ויקרא, גם בהמשך הסעודה הוא אמר עוד דברי תורה על פסוק זה, וכן כמה פעמים נוספות.

לפתע נכנס לבית המדרש אברך, וספר שעלתה פתאום בדעתו מחשבת שטות, להמיר דתו רח"ל, הוא כבר הלך אל הכמר כדי להפיק זממו, אף לפתע התחרט אפלו שהוא עצמו אינו יודע מדוע.

כשרצה לברח מבית הכמר לא היה בידו, שכן היה נעול בבית, במו יאושו כבר רצה לקפץ מהחלון ארצה אפלו במחיר שיארע עמו אסון, העקר שלא ימיר דתו חלילה, אף כשעמד לעשות זאת, ראה לפתע באפן פלאי שהוא יכול לרדת.

אחר שירד והגיע אל הקרקע, מהר לברח מהאזור עד שהגיע במרוצה לתוך בית מדרשו של המגיד, אז הבינו התלמידים פונת רבם הקדוש בדברי תורתו על אותו פסוק שוב ושוב.

כשגמר רבי חונה לספר צוה עליו הרבי שיחזר על המעשה שנית, ובלייל שבת קדש בעת הקדוש בערו פני הרבי כלפיד אש, אחר השבת הגיע הבן אל אביו ואמר שהוא מתחרט על העבר, ונעשה בעל תשובה גמור. (נר ישראל)



או נשק את עמיתו (ה טא)

בימי קהנתו של הרה"ק רבי יעקב אביחצירא זיע"א, אביר יעקב, כרבה של תאפילת, ארע וקצב שהיה מוכר לכל כגבר אלים, כבש בכח הזרוע קרקע השיכת לאדם אחר, ועליה בנה את בית מסחרו לממכר הבשר.

פרשת ויקרא

גמילות חסדים

סיפר הגאון המקובל הירושלמי, חכם רבי יהושע שהרבאני זצ"ל, את אשר בדידו הוה עובדא, בימי מלחמת העולם הראשונה, כשקפץ עליו רוגזו של הצבא הטורקי ששלט באותם הימים בארץ ישראל וביקש לגייסו לצבאם.

אם בימים כתיקונם היה הגיוס לצבא הטורקי בחזקת צרה צרורה - הן ברוחניות והן בגשמיות - הרי שעל אחת כמה וכמה באותן שנים בהן היקום געש ורעש במלחמה העולמית. הצבא הטורקי התנהל בצורה מגושמת, וחייליו התמודדו עם קשיים רבים בשדה הקרב. הגיוס לצבא הטורקי בעיצומה של מלחמת העולם היה בבחינת סכנת נפשות של ממש. אין להתפלל על כך שכל הצעירים היהודיים שהיו בגיל שמונה עשרה, גיל הגיוס לצבא, עשו הכל כדי להשתמט מגיוס זה, אלא שמישהו זו לא הייתה פשוטה כלל.

צידי הנפשות של הצבא הטורקי היו מצוידים ברשימות מפורטות של כל הצעירים חייבי הגיוס, והם ניהלו מרדף עיקש אחריהם. הצעירים התחבאו והציידים היו בעקבותיהם. הבעיה הגדולה הייתה שאם הגיוס לצבא הטורקי היה בבחינת ספק פיקוח נפש, הרי שההשתמטות מהצבא כבר הייתה בבחינת פיקוח נפש ודאי, שכן כללי הצבא היו ברורים והחלטיים: צעיר שנמצא אשם בהשתמטות, עונשו מוות בתלייה. לרוב היה העונש מבוצע בכיכר המרכזית שמול שער שכם בחומת העיר העתיקה בירושלים, למען ישמעו ויראו.

לאמיתו של דבר, היה רבי יהושע שהרבאני - שהכל ידעו כי עתידו המפואר לפניו - אמור לקבל תעודת שחרור רשמית מהצבא הטורקי, שכן הם נהגו להקצות מכסה מסוימת של תעודות שחרור לחכמים ולרבנים. גם שמו של רבי יהושע הופיע ברשימה זו, אלא שבשל תקלה טכנית לא ברורה נשמת שמו מרשימת החכמים מקבלי הפטורים, והוא קיבל צו גיוס כשאר הצעירים.

ככל שניסה רבי יהושע לערער על רוע הגזירה ולהשיג לעצמו תעודת שחרור, לא עלה הדבר בידו. המציאות הייתה עגומה מאוד: התאריך שבו היה עליו להתייצב התקרב ובא, ורבי יהושע הבין שאם לא יקום ויעשה מעשה, הרי שיום או יומיים לאחר התאריך שבו נקרא להתייצב, כבר יהיו צידי הנפשות בעקבותיו, ומי יודע מה יעלה בגורלו.

הכתובת הרשמית למגוריו של רבי יהושע הייתה בעיר העתיקה, וכצעד ראשון החליט להעתיק את מגוריו לעיר החדשה. שם, בשכונת הבוכרים, מצא רבי יהושע אכסניה קטנה שבה חשב שימצא מקלט מפני מבקשי רעתו. משום מה לא הצליח רבי יהושע לשמור על סודו, והיו בעיר העתיקה אנשים שידעו את כתובתו החדשה.

היה זה כשבוע ימים לאחר תאריך התייצבותו, והחיילים הטורקים הגיעו למעונו של רבי יהושע בעיר העתיקה, שם החלו לחקור ולדרוש אחריו. החיילים ידעו היטב את מלאכת הבריון, ועד מהרה נודעה להם האמת: רבי יהושע עזב את ביתו ועבר לשכונת הבוכרים שבעיר החדשה. כעת הייתה להם גם כתובתו החדשה. אצו רצו החיילים לשכונת הבוכרים, והגיעו לביתו החדש של רבי יהושע.

למזלו הטוב, בהשגחה פרטית מובהקת, יום קודם לכן אושפז רבי יהושע בבית החולים 'שערי צדק', מיסודו של הרופא החרדי המהולל ד"ר משה וואלך ז"ל, לשם ניתוח חירום בכיס המרה. גם הפעם לא הסווה את צעדיו, והשכנים ידעו כי הוא פנה לטפל במכאוביו בבית החולים. החיילים הטורקים לא נרתעו ממסע החיפושים אחריו, ותוך זמן קצר הופיעו במסדרון בית החולים בבקשה תקיפה לקבל לידם את רבי יהושע, הצעיר העריק.

ד"ר משה וואלך הוא זה שיצא לקראת החיילים ופתח עמם בדין ודברים. רגע לפני כן, בחושי המחוודים, הבין ד"ר וואלך את אשר מתרחש מולו ופעל בהתאם: באותו הזמן שבו נכנסו החיילים לבית החולים, עדיין היה רבי יהושע לבוש בבגדי הרגילים, שכן הניתוח היה אמור להתבצע בפועל רק בעוד מספר שעות. לחש ד"ר וואלך לאחד מעוזריו שימהר למצוא את רבי יהושע, שהיה מסתובב לו בניחותא במסדרונות בית החולים, ויסביר לו כי החיילים בעקבותיו וסכנה גדולה נשקפת לו.

עודו משוחח עם החיילים הטורקים ושומע מהם את מבוקשם, פנה ד"ר וואלך לאחד מעוזריו הקרובים ושוחח עמו בשפה הגרמנית שהייתה בלתי מובנת לטורקים, והורה לו לבצע את הרעיון שזה עתה צץ במוחו: מהר להלביש את רבי יהושע בבגדי בית החולים, השכב אותו על מיטה רפואית, וחבר אותו לשלל מכשירים כדי שייראה כחולה אנוש.

החיילים הטורקים התעניינו ושאלו את ד"ר וואלך על הדברים שאמר זה עתה לעוזרו, אך הוא פטרם ב"עורבא פרח" והסביר להם שמדובר בהוראות שגרתיות שאותן עליו לתת ללא הרף, ומה יכול הוא לעשות שעוזרו אינו שולט כי אם בשפה הגרמנית. "למעשה", המשיך ד"ר וואלך ואמר לחיילים, "תדעו כי טעות גדולה אתם עושים בכך שאתם לוקחים את האיש".

התפלאו החיילים לשמע דברי הרופא המהולל, וד"ר וואלך המשיך ואמר: "מצבו של האיש אותו אתם מחפשים הוא בכי רע. הוא עבר ניתוח קשה ואסור להזיזו ממיטתו. אם תיקחו אותו בכוח - הוא עתיד למות בידיכם, ודמו יהיה בראשכם, מה גם שבגללכם יחסר חייל לצבא הטורקי. להבנת האישית, האיש מוכן להגיע איתכם מרצון, אלא שמצבו הבריאותי אינו מאפשר לו זאת".

בשל כך, סיים ד"ר וואלך ואמר: "על האיש להיות רתוק למיטתו למשך שבועיים. מוטב תעשו אם תבואו בעוד שבועיים בדיוק, והאיש יבוא איתכם להיכן שתיקחו אותו". מפקד החיילים הקשיב לדברי ד"ר וואלך והיה נראה כמקבל את דבריו, אלא שליתר ביטחון הוא ביקש מהרופא לראות את האיש במו עיניו.

נרתע ד"ר וואלך בבהלה מעושה, עשה עצמו כנפגע מאי-האמון בו, ואמר בקול: "הנסתרה עליכם דעתכם? אם החולה במצבו זה יראה חוליית חיילים טורקים, בוודאי תפרח נשמתו מרוב פחד... אז אתם אלו שתתנו את הדין על כך שהרגתם חייל פוטנציאלי של הצבא הטורקי!"

החיילים נבהלו מאוד מדבריו הנחרצים של הרופא ששמו הלך לפניו, ומפקד החוליה רשם לעצמו בפנקס את התאריך - בעוד שבועיים - שבו העריק ישוחרר מבית החולים. הם יגיעו אז ויקחו אותו עמם.

במשך השבועיים הללו פעל ד"ר וואלך בקדחתנות, רבי יהושע נותח ואף הספיק להחלים. עם תום השבועיים הגיעו החיילים שוב, והפעם קידם אותם ד"ר וואלך בקולות שוד ושביר: "החולה נעלם כאילו בלעה אותו האדמה! עוד בטרם הוצאנו את התפרים מבטנו, והנה התעופפה לה היונה..."

אחרי שהחיילים הסתלקו, ניגש ד"ר וואלך אל רבי יהושע וביקש ממנו לעזוב את בית החולים. אין די מיטות עבור החולים, ואין כל אפשרות לתת מיטה לאדם בריא

למעלה משנה שלמה שהה החכם רבי יהושע שהרבאני בין כותלי בית החולים, אכל ושתה ממטבח המוסד וישב כל היום בבית הכנסת, שם שקד בתורה בהתמדה רבה.

עברו מספר חודשים, ורבי יוסף חיים הגיע לבית החולים לרגל שמחת ברית מילה שנערכה שם. בהיותו שם פנה אליו החכם רבי יהושע, אך בטרם הוציא מילה מפיו, פרץ בבכי קורע לב. רק לאחר דקות ארוכות בהן מירר בבכי, הצליח לומר את אשר על ליבו: מה יהיה על ילדיו המסתובבים בלי תורה ובלי כל השגחה? הלא חלילה עלולים הם להיתפס למינות ולפריקת עול וליפול בשבי פיתוי הרחוב.

ניגש רבי יוסף חיים זוננפלד לד"ר וואלך וביקשו שיואל נא להרשות לבניו של החכם שהרבאני לבוא מדי יום ביומו, בשעות שלפני הצהריים, כדי ללמוד תורה עם אביהם היושב בבית הכנסת. ד"ר וואלך נאות גם לכך, ואכן מאותו היום והלאה היו שלושת בניו של רבי יהושע באים כל יום ללמוד עם אביהם, ולעתים גם היו מקבלים כמה כיכרות לחם ומעט תבשיל כדי להשביע את רעבונום.

מסירות נפשו המופלאה של רבי יוסף חיים זוננפלד לגמול חסד עם החכם רבי יהושע שהרבאני לא הייתה לשווא. מלבד שחכם זה התעלה להיות גאון גדול ומרביץ תורה בישראל, הרי שגם כל בניו יצאו תלמידי חכמים מובהקים, ברי אוריין וברי אבהן, שהקימו אחריהם דורות של בני חתנים, גדולי תורה ויראה המאירים את העולם.



אמרו חז"ל (פרקי דרבי אליעזר, פרק טז): "אמר הקדוש ברוך הוא: חביבה לפני גמילות חסדים מזבחים ועולות שעתידין ישראל להקריב לפני על גבי המזבח, שנאמר: 'כי חסד חפצתי ולא זבח'."

ופירש הגאון רבי אברהם שלמה הכהן האייתמרי, בעל 'שבט מוסר', בספרו 'ולא עוד אלא': נראה לתת טעם לשבח למה גדלה כל כך מידת גמילות חסדים לפני הקדוש ברוך הוא... אלא שהעולם לא בראו הקדוש ברוך הוא כי אם לגמול חסד בעולמו, שמידת הטוב להיטיב, כמו שפירשו רבותינו ז"ל. וכיון שהעולם לא בראו הקדוש ברוך הוא כי אם לגמול חסד, המתעסק לאחוז בדרך זו מפיק רצון מה' ומעמיד רצונו יתברך בהיות האדם מתעסק בגמילות חסדים, שנעשה שותף להקדוש ברוך הוא בזה, מה הוא יתברך לא ברא העולם כי אם לגמול חסד, גם הוא דומה לבוראו בהיותו אוהז במידה זאת.

אכן ראה את דמותו ההדורה של רבי יוסף חיים עומדת כשהשמש קופחת על ראשו.

עוד בטרם הספיק ד"ר וואלך לפצות פיו, אמר לו רבי יוסף חיים בתקיפות בלתי אופיינית לו: "דע לך שיותר לא אעבור את מפתן בית החולים עד שתבטיחני שלא תוציא מבית החולים את החכם הצעיר, רבי יהושע שהרבאני, עד שתחלוף הסכנה המאיימת עליו מהחיילים הטורקים. רק אם תאמר לי בהן צדקך שהחכם יוכל להישאר בין כתלי בית החולים, אסכים להיכנס פנימה."

השתומם ד"ר וואלך ושאל: "אילו היה זה עניין של מספר שבועות או כמה חודשים, החרשתי, אבל מניין לי לדעת אם המצוד אחריו לא יימשך שנים?! וכי עלי לתת לו אכסניה שנים רבות?!!" הנהן רבי יוסף חיים בראשו ואמר: "אכן כן, גם על דעת כך עליך להתחייב שלא תוציאנו מבית החולים, יהיה הזמן אשר יהיה."

עמד ד"ר וואלך נבוך ולא ידע מה להגיב. מצד אחד, לא יכול היה לסרב למורו ורבו הנערץ, ובפרט כשהוא מצהיר בפה מלא שאילולא הבטחה זו לא יעבור את מפתן בית החולים. ומצד שני, הוא ידע היטב שאין זה עניין של יום או חודש, אלא של זמן ממושך בהרבה בו האיש ישהה בבית החולים ללא תכלית רפואית.

לאחר דקה ארוכה של מחשבה מעמיקה, שאל ד"ר וואלך את רבי יוסף חיים: "האם הרבי יודע שאני מסכן את חיי ואת כל בית החולים בכך שאני מסתיר משתמטים? אילו יבוא הדבר לידיעת הצבא, יכולים הם להעניש אותי בעונש חמור מאוד ולצוות על סגירת המוסד. וכי הצר שווה בנזק המלך?! האם לא על כגון דא נאמר 'חייך קודמים'?"

"עלי קללתך בני", נענה רבי יוסף חיים בניחותא ואמר בנחרצות: "מבטיח אני לך שלא יאונה לך כל רע אם תציל את חיי של יהודי תלמיד חכם זה, שבוודאי יצמח להיות אילן רב פארות בכרם בית ישראל."

כששמע ד"ר וואלך התבטאות זו, נכנע ואמר: "רבי, מבטיח אני לכם שהחכם רבי יהושע שהרבאני יוכל להישאר בתחומי בית החולים כל זמן שהסכנה תרחף על ראשו. כאן יהיה ביתו על הצד היותר טוב."

לשמע הבטחה זו נאות רבי יוסף חיים להיכנס פנימה, כשהוא שם פעמיו אל בית הכנסת. שם התפלל תפילת מנחה בציבור והמתין עד הלילה, כשלאחר תפילת ערבית שבר את צומו במעט מזון ושתיה שהביא לו ד"ר וואלך.

ושלם. רבי יהושע, שידע את המשמעות של עזיבת בית החולים - סכנת מוות מיידית כשייתפס בידי החיילים - שלח לקרוא לאשתו וביקש ממנה ללכת מיד אל רבה של ירושלים, הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד, ולהתחנן לפניו על נפשה ונפש עולליה הקטנים, שישפיע בטובו על ד"ר וואלך שיואל להשאירו בבית החולים עד יעבור זעם.

היה זה יום צום שבעה עשר בתמוז, כשהאשה בכתה במר ליבה לפני רבי יוסף חיים זוננפלד. לשמע דבריה קם רבה של ירושלים ממקומו והחל ללכת לכיוון בית החולים. השמש להטה בכל עוזה והחום הכבד הקשה על ההליכה. ריחם רבי יוסף חיים על האשה האומללה שעליה ללכת ככרת דרך ארוכה כזאת בצהרי היום בחום הכבד, וכשהגיעו לשער יפו, הורה לה לעלות אל אחת העגלות ולנסוע לבית החולים. "אני עצמי", הטעים רבי יוסף חיים, "מעדיף ללכת רגלי, היות ומדובר במצוות פיקוח נפש, מבקש אני לקיים את המצווה בגופי ולא לנסוע בעגלה."

רבי יוסף חיים זוננפלד הלך במעלה רחוב יפו - שבאותם הימים עדיין לא נסלל ולא היה ראוי להליכה ארוכה - במשך זמן רב, קרוב לשעה תמימה. כשהגיע רבי יוסף חיים לשערי בית החולים, כבר המתינה לו שם אשתו של רבי יהושע.

השוער שניצב על משמרתו בפתח בית החולים נבהל בראותו את רבי יוסף חיים מגיע ביום כזה, ומיד ביקשו להיכנס פנימה. אולם רבי יוסף חיים סירב להיכנס וביקש מהשוער לקרוא לד"ר וואלך אל השער. התפלא השוער מאוד, שכן כמו שאר בני ירושלים ידע היטב שמעולם לא הטריח רבי יוסף חיים אפילו ילד קטן, ומה נשתנה היום שרבי יוסף חיים אינו מסכים להיכנס ומטריח את הרופא המכובד שיבוא אל השער, במקום שייכנס הוא אל חדר משרדו?

חזקה הייתה על השוער בקשתו של רבי יוסף חיים, והוא מיהר לעשותה. השוער דפק על דלת משרדו של ד"ר וואלך ואמר לו: "רבה של ירושלים, רבי יוסף חיים, נמצא בשער בית החולים". השתומם ד"ר וואלך ושאל: "וכי מה קרה לך שהשארית אותו בשער ולא הכנסת אותו פנימה?!" נאלץ השוער לגלות את האמת ולומר לרופא שהוא אכן הציע זאת, אלא שרבי יוסף חיים מסרב בתוקף להיכנס.

לא הבין ד"ר וואלך את הנעשה ולא השכיל לדעת פשר דבר: מהיכי תיתי הגיע רבי יוסף חיים לבית החולים בעיצומו של יום צום, ומפני מה הוא מסרב להיכנס פנימה? באין ברירה, מיהר ד"ר וואלך אל השער, שם



מלוך יקרוך ויהושים נלאים מלוך
מדבות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצרא שליט"א

מילה ראשונה

חזקתא

חזקתא דאורייתא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

קרבן ראשית - תחילת הכניסה לעבודת ה'

עם עצמו שתהיה כוונתו רצויה ונכונה לשמים, ואדרבה כפי שמוסיף להתעלות בעבודת ה', כך מוסיפים לדקדק עמו גם על כל פניה דקה [ועל כגון זה פירש מהר"ם מקוסוב זלה"ה, את דברי המשנה (אבות פ"ג מ"ד) והמהלך בדרך יחידים והמפנה לבו לבטלה הרי זה מתחייב בנפשו, היינו שעובד ה' המהלך בדרך יחידו של עולם, אם מפנה ליבו מעט לבטלה ומערב פניות בעבודתו, הרי זה מתחייב בנפשו לרוב מעלתו (תולדות יעקב יוסף ויקרא)].

פרישות מן הגאווה והתענוגות

כמו שנצרך לפרוש מכוונה שאינה רצויה, כך נצרך לטהר עצמו מן הגאווה ומשאר תענוגי העולם, וזהו שאסרה תורה הקרבת שאור ודבש על המזבח, **כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה**, ולימוד גדול למדנו כאן לעבודת ה', כי 'שאור' רמו למידת הגאווה וגבהות הלב, שכן דרך השאור להגביה עצמו עד שמחמיץ את העיסה [כמו שכתב בספר החינוך (מצוה ק"ז): שמעתי טעם באיסור שאור ודבש, לפי שהשאור מגביה עצמו וכן הדבש מעלה רתיחתו הרבה, ולכן נתרחקו לרמוזו 'כי תועבת יי כל גבה לב' (משלי טו ה)]. וכן כתב בספר המספיק לעובד השם (פרק על הענוה) בשם חז"ל, ובראשית חכמה (שער הענוה פ"ג) בשם מדרש], ו'דבש' רמו לתענוגים והנאות הגוף, ושניהם אינם רצויים לפני ה', ובבוא האדם להתעלות בעבודת ה' צריך לטהר עצמו מן הגאווה ומן ההימשכות אחרי תענוגות העולם.

בתחילת העבודה קשה שתהיה הפרישות בשלמות

אכן לא תמיד מצוי האדם במדרגה זו לפרוש מכל הנאות העולם אשר לא לה' המה, וביותר מצוי בתחילת התקרבות האדם לעבודת ה' שקשה בעיניו להצטמצם שלא ליהנות מתאוות העולם יותר מכפי המוכרח לו, על כן אמרה תורה **קרבן ראשית תקריבו אותם לה**, כי הגם שנאסר השאור והדבש לקרבן לה', עם כל זאת בראשית עבודת האדם רשאי להיעזר בהם לעבודתו, כדי שמתוך כך יזכה להתעלות בעבודתו ולפרוש לגמרי מן הגאווה ומתאוות העולם, כי בדרך קבע נאמר **ואל המזבח לא יעלו לריח ניחוח**.

אותם גם בדרך זו להנאת עצמם, ומתוך כך ירגילו עצמם בעבודה ומעט מעט יזכרו כוונתם שתהיה לשם שמים [כמו שכתב הרמב"ם (תשובה פ"י ה"ה): כשמלמדן את הקטנים ואת הנשים וכלל עמי הארץ, אין מלמדן אותן אלא לעבוד מיראה וכדי לקבל שכר, עד שתרבה דעתן ויתחכמו חכמה יתירה מגלים להם רו זה מעט מעט, ומרגילין אותן לענין זה בנחת, עד שישגיחו וידעוהו ויעבדוהו מאהבה].

מתוך שלא לשמה יבוא לעבודה לשמה

ומכל מקום אין זו הדרך הנכונה שתהיה כל עבודתו לכוונה הנאת עצמו, כי הגם שהוצרכו להתיר תחילת העבודה בדרך זו כדי להמשיך לב האדם לעבודת ה', אבל אין זו העבודה הרצויה לנחת רוח לפני ה', ולאחר שזכה לקבוע עצמו בתורה ועבודת ה', יטהר מחשבותיו וידקדק

כל המנחה אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ כי כל שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה. קרבן ראשית תקריבו אותם לה' ואל המזבח לא יעלו לריח ניחוח (ב"א י"ב).

עובד ה' בתחילת עבודתו עדיין קשה לו לטהר מחשבתו וכוונתו בשלמות להיות כל כוונתו לשם שמים, ואף שהעובד שלא לשם שמים אין עבודתו רצויה ונוח לו שלא נברא, מכל מקום לאו כל אדם זוכה לטהר מחשבתו לשמים, והרבה יגיעה ועבודה נצרך כדי לזכך המחשבה ולטהרה, ולפיכך לא ימנע עצמו מעבודת ה' אף שלא זכה לטהר כוונתו, ובלבד שלא תהיה כוונתו על מנת לקנטר את חבריו. וכן הוא דרך הקטנים בראשית עבודתם, שדעתם קצרה לכוון עבודתם לשם שמים, ולפיכך נצרך למשוך לבם לעבודת ה' ולרצות

מילתא דפליאה

הארת הפסח כבר מראש חודש ניסן

ידוע מאמרו של הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא זלה"ה, שכל דברי חז"ל נאמרו באמת וביושר, וגם הנאמר בדרך אפשר והוה אמינא הוא גם כן אמת אף שנדחו הדברים במסקנא. ועל פי זה יש לרמוז בדברי בעל ההגדה "כול מראש חודש", שבאמת כוח המצוה לספר ביציאת מצרים מתחיל כבר מראש חודש ניסן, כי כבר מראש חודש מאיר הארת ניסי יציאת מצרים, ויכולים למצוא שייכות להארת הניסים. וביותר מכוח מצות ברכת האילנות המתחילה מראש חודש, וגם היא מוסיפה בנו כוח להיות מוכנים וראויים לקדושת ימי הפסח.

הארת ראש חודש כהנה להארת הפסח

ובאמת על ידי תחילת הארת הקדושה מראש חודש זוכים אנו להכין עצמנו לקדושת החג הבא עלינו לטובה, ואף שקדושת חג הפסח באה עלינו בדרך דילוג וקפיצה שלא בהדרגה, מכל מקום כפי מה שמכינים עצמנו לקלוט הקדושה כך זוכים שתיקבע הקדושה בליבנו, וכלשונו של הרה"ק רבי ישראל מקוויניץ ע"ה (עבודת ישראל שה"ג ד"ה בגמרא אור): ולכן צריך הכנה, כי אף על פי שבא אור הבהיר, אף על פי כן צריך כל אדם לטהר עצמו כדי שיוכל לקבל אור הבהיר, למשל שהחמה אף על פי שהיא זורחת ביותר אף על פי כן צריכים החלונות להיות פתוחים, שאם יהיו סתומים לא תוכל החמה לזרוח להבית. יהי רצון שנזכה להכין עצמנו לטהר לבנו ומוחנו ונזכה בעזר ה' להשפעות העצומות הירודים עלינו בחג קדוש זה הבעל"ט.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

גם תכונות הסותרות זו את זו נבראו לצורך עבודת ה'

שיחממהו וילהיבהו על כך, ולהשמר מעשות כל רע צריך, להיפך, צד קרירות, שיצננהו ויבטל ממנו ההתעוררות על הרע. ואולם, אם נטיותיו הטבעיות תהיין בשתיהן על ההיפך, כי חם לבו בקרבו כאש בוער, מעוררו אל מעשה הרעה מהרה, לעבור על כל מצוות ה' אשר לא תיעשינה, וכנגד זה, מת לבו בקרבו והיה לאבן דומם קר וצונן, בלי שום חימום והתעוררות אל מעשה המצוות המעשיות. הלא זה כוחו לאלהיו, באשר יגביר את שכלו להפוך את שתיהן לטוב, שלא תישארנה כפי טבען, אלא כל אחת מהן תתהפך כחומר, הקרירות, שמבטלו מן המעשה הטוב, שיהיה לקרר הכוח הכעסני והתאווני שאמרנו, והחום לחממו ולהעירו להיות עמלו בתורה ובמצוות, אז ודאי אין קצה למעלתו.

ועל זה אמר 'צינים פחים' כשהצינים והפחים, שהם הקור והחום, הם 'בדרך עיקש' ופתלתול, שנמצאו מוטבעים באדם להטותו מהדרך הישר, שהצינה תקררהו לבלתי עשות שום מצוה, והחום יעוררהו אל מעשה העבירות, הנה האיש חיל ששומר את נפשו ומבקש להצילה מני שחת, 'ירחק' מרחק רב 'מהם', כי ילך מנגד בשתיהן אל הקצה האחר, ויבחר את הצינים להגינו מן העבירות, ואת הפחים לעוררו על המעשים הטובים]

בתורה יש גם כח החמימות וגם כח הקרירות

למול זה עומדת לנו התורה הקדושה שנמשלה לאש ולמים, אש שנאמר (ירמיה כג כט) 'הלא כה דברי כאש', ומים שנאמר (ישעיה נה א) 'הוי כל צמא לכו למים', והאש טבעה חם והמים טבעם קר, ועל כן התורה שנמשלה לשניהם היא העומדת לו לעזר שהחמימות והקרירות יהיו כל אחד במקומו הראוי לא ולא חלילה וחס להיפך. ובזה נבין מה שאמרנו בגמרא (סוכה נב:) אם פגע בכך מנוול זה משכהו לבית המדרש אם אבן הוא נימוח ואם ברזל הוא מתפוצץ, שאבן היא קרירה בטבעה, והברזל חם, ואם היצר הרע המנוול מושך את האדם להשתמש בחמימות לעבירה ובקרירות למצוה ימשכהו לבית המדרש ועל ידי כח התורה יוכל לעמוד כנגדו ולהתגבר עליו.

ושליטת הדינים, אז עבד את ה' בקרח' בעצלות וקרירות.

זהירות מהיפוך התכונות

כמו כן מצינו שהתורה אומרת (ויקרא ג ז) 'כל חלב וכל דם לא תאכלו', שיש באדם שני כוחות, האחד מביא קרירות ותכונה זו מגיעה מהחלב שהוא מקרר, והשני חמימות הבאה מרתחת הדם, ושני כוחות אלו מסייעים לאדם לקיים המצוה, הדם מסייע לקיים מצוות עשה בחמימות, והחלב נותן כח לקרירות שצריכה שתהיה בבוא דבר עבירה לידו. אך האדם לפעמים מחליף את הסדר, למצוות לא תעשה משתמש בחמימות ולמצוות עשה נוהג בקרירות, ולכן אסרה התורה לאכול החלב והדם שמא יבוא להפך הסדר ונמצא מקלקל.

על כך מסמיך הבינה לעתים (דרוש א) את הפסוק 'צינים פחים בדרך עיקש שומר נפשו ירחק מהם', 'צינים' הוא הקור ופחים הוא החמימות, ולכל אדם נתנו תכונות אלו להשתמש בהם חמימות למצוות עשה וקרירות למצוות לא תעשה, אך מה יעשה אדם אם התכונות שלו הפוכות, דהיינו למצוות עשה הרי הוא קר, ולמצוות לא תעשה הוא בהתלהבות, אזי אם יכול להפכם זהו הדבר הטוב ביותר לשבר את טבעו, אך אם אינו מהפכן יש לו לנקוט זהירות יתירה ולא להשתמש בהם בהיפך רצון ה', ועל כן אומר הכתוב 'צינים פחים בדרך עיקש' אם החמימות והקרירות הם 'בדרך עיקש' מלשון עקש ופתלתול שהם פועלים בו בצורה הפוכה מהתכלית שלהם, 'שומר נפשו ירחק מהם' הרוצה לעבוד את ה' יש לו להתרחק ממידות אלו בכל יכולתו. [ראה שם שהרחיב באר בזה: 'צינים פחים בדרך עיקש', שומר נפשו ירחק מהם'. כי הוא רחוק לחשוב יצוה בחכמתו על השמירה מהקור והחום, וישים זה בגדר 'שומר נפשו'. אלא יראה לי, כי הוא מבואר, שכל בנין השלימות מיוסד על שני עמודים, שהם ההתעסק בפועל דרכי המעלה ומעשה המצוות, והימנע והתבטל ממה שהוא מגונה ומוזהר ממנו יתברך, וזה הוא כללות מצוות עשה ומצוות לא תעשה.

והוא מבואר, כי להתעסק ולפעול בחלק המעשה צריך התעוררות,

פֶּל חֵלֶב וְכָל דָּם לֹא תֹאכְלוּ (ג, ז).

שנינו במשנה (אבות פ"ו מ"א): 'כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו לא ברא אלא לכבודו, שנאמר (ישעיה מג ז) 'כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו'. שתכלית הבריאה וכל אשר בה, כולל הטבע שהוא רצון ה' הנסתר בטבע, הכל כדי לעבוד את הקדוש ברוך הוא, בראה, באהבה, באמונה, ולעשות רצון הקדוש ברוך הוא, ולהיות קרוב אליו כמו שכתוב (דברים יא כב) 'ולדבקה בו'. על כן גם התכונות שיש באדם אף שיש בהם שינויים הנראים כסותרים האחד את השני, כל זה בכונת מכוון שהכל נברא לשמש את האדם בעבודת ה' יתברך.

הזריזות במצוות והעצלות

בעבירות

לדוגמא, בטבע האדם ישנם זריזות וחמימות ופעילות יתר בדברים מסויימים, ומצד שני יש בו גם עצלות וקרירות ורפיון בדברים אחרים, ובאמת המידות הללו בראם הקדוש ברוך הוא באדם כדי להשתמש בהם לתורה, לתפילה, למצוות ומעשים טובים, והנהגות טובות לעבודתו ויראתו יתברך שמו לעד, כדוגמת מידת הזריזות, שישתמש בה כדי לקיים את ציווי הקדוש ברוך הוא בהתלהבות וחשק, וכן על זה הדרך בכל המידות, כמו שאמר רבי יהודה בן תימא במשנתנו 'הוי עז כנמר וקל כנשר ורץ כצבי וגיבור כארי'.

אך כל המידות הללו הם כדי לעשות רצון אביך שבשמים, אבל בדברים של חול הגשמיים צריך להשתמש בהיפך מחמימות, בקרירות דהיינו בעצלות וברפיון ידיים, כמו אם באה לפניו עבירה חס ושלום או מחזה אסור, יש לו להרפות את עצמו ולהיות אדיש ועצל עד שירפה ממנו היצר.

כמו שדרש הרה"ק השר שלום מבעלזא ע"ה בפסוק (בראשית לא מ) 'הייתי ביום אכלני חורב וקרח בלילה', כלומר 'ביום' בעת הבהירות של תורה ומצוות ומעשים טובים שהוא יום בחינת 'וידעת היום', אז 'אכלני חורב', 'חורב' זה חמימות, שעבד את ה' בזריזות והתלהבות, אבל יש פעמים שנהג בבחינת 'קרח בלילה', דהיינו בעיני לילה הדומים לחשכה

בזילין יקרין

פרקי הדרכה ועבודה ה'

עבודת האדם לפי יכולותיו

האדם, אם מעט מעט ואם הרבה, כפי השגת יכולתו, עשיר בשורו בינוני בשיו עני בתרנגולתו.

וזה הביאור בפסוק 'אדם כי יקריב מכם קרבן לה', כאשר 'אדם כי יקריב' האל יתברך אינו מעריך הקרבן אליו, אלא רואה שהוא 'מכם', לכך מתפייס בדבר שהוא כפי ערככם, 'מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן', יש שיביא בהמה גדולה ויש שיביא בקר, ויש שאין בערכו אלא שיביא צאן, כל אחד יביא כפי ערכו 'מן הבהמה מן הבקר מן הצאן' כפי ערכו.

המביא כפי ערכו כאילו הקריב עצמותו ונפשו

יתכן להוסיף על דבריו, כי הנה על האדם העושה כפי ערכו ויכולתו דרשו בגמרא (מנחות קד): את הפסוק (ויקרא ב א) 'ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה', אמר רבי יצחק, מפני מה נשתנית מנחה שנאמר בה 'נפש', אמר הקדוש ברוך הוא, מי דרכו להביא מנחה, עני, מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו לפני. וכיוצא בזה כתיב בפסוק שלפנינו, כי מהתיבה 'מכם' למדנו שה' מבקש מהאדם שיעבוד אותו כפי כוחו ויכולתו, ומאיך תיבת 'מכם' משמעותה גם מעצמותכם. דבא לרמוז לנו, כי המקריב ועובד את ה' כפי יכולתו, מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב את עצמו.

[כן פירש הספורנו: 'אדם כי יקריב מכם'. כי יקריב מעצמכם. וראה באלשיך: 'אדם כי יקריב', לומר, כי למה שהוא אדם שמאדמה קורץ וערב אל ליבו לחטא לה', כאשר יבא להקריב, 'מכם' היה ראוי ליקרב, כיצחק על גבי המזבח. ולא יתרצה יתברך בקרבן בהמה, כלומר 'כי במה יקדם ה', הירצה ה' באלפי אילים' (עפ"י מיכה ו ו-ז). וזהו דברי קושי שרמז באומרו 'דבר אל בני ישראל', כי הראוי היה להקריב את עצמו. ומה שאמרתי 'ואמרת' לשון חיבה, הוא, כי אף על פי כן אני מתפייס מחיבתי אליכם, כי 'מן הבהמה מן הבקר כו' תקריבו את קרבנכם, שאעלה עליכם בהקריבכם בהמה כאילו תקריבו קרבנכם של עצמכם].

הזדמנות אחת ואני אתאמץ ללמוד כראוי. וכך שינה את דרכו ונהיה לאחד מגדולי ישראל המפורסמים.

המשיך הנצי"ב את דבריו לפני תלמידיו ואמר, אין לי שום ספק שאף אם הייתי סנדלר טוב, גם אז הייתי יהודי כשר ונושא ונותן באמונה, וקובע עיתים לתורה כל יום ומתפלל שלש תפלות בכל יום, אולם אוי לי מיום הדין אוי לי מיום התוכחה, כאשר לאחר אריכות ימי ושנותיי כשאעמוד לפני בית דין של מעלה, וישאלו אותי מה הבאת לנו כאן, והייתי עונה שעשיתי מלאכתי נאמנה בתיקון מנעלים, ישאלו אותי בקול נוקב כליות ולב 'אבל איה אפוא הוא הספר העמק שאלה שלך, הרי כאן בשמים המתינו רבות בשנים שאתה תאיר את פני תבל בספרים חשובים בעומקה של הלכה, והיכן הם כולם'. והיום, סיים הגאון את דבריו הנרגשים, כאשר זכיתי באמת להוציא לאור את הספר הזה, קראתי לכולכם להשתתף בסעודת הודיה ושמחתי הגדולה, שבעזרת השם לא אבוש ולא אכלם לעולם ועד.

הרי לנו דוגמא אחת מני אלף של ילד שציפו ממנו להיות סנדלר, ובסוף על ידי כח התורה הקדושה ויגיעתו בה, זכה לצמוח ולהרבות תורה בכלל ישראל בחיבוריו הרבים המאירים עינים.

ה' יראה ללבב וחשוב בעיניו הקרבן שמביא כפי יכולתו

וכך למדנו מהפסוק (ויקרא א ב) 'אדם כי יקריב מכם קרבן לה', מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם, שזהו חסד גדול שעשה האל יתעלה עם האדם, שאינו מבקש ממנו לשרתו לפי גדולתו של ה' יתברך, אלא לפי יכולתו של האדם, וכפי שביאר **ביד יוסף לרבי יוסף צרפתי ע"ה** (פר' כי תבוא דרוש א): הנה אמת ויציב שאחד מחסדי האל יתברך שעושה עם ברואיו, שאינו שואל מהאדם שישמשנו כפי ערך גדולתו ורוממותו, אלא כפי כוחו ויכולתו של

אָדָם פִּי יִקְרִיב מִכֶּם קֶרְבָּן לַה', מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן תִּקְרִיבוּ אֶת קֶרְבַּנְכֶם (א, ב).

מסופר כי **רבי נפתלי אמסטרדם ז"ל** אמר פעם בפורים לרבו **רבי ישראל מסלנט ע"ה**, אילו היו לי את המידות הטובות כמו שלכם, ואת הלב של בעל היסוד ושורש העבודה, ואת הכשרונות המבורכים של בעל השאגת אריה, הרי יכול הייתי לעבוד את הקדוש ברוך הוא במדרגות גבוהות, אבל מה אעשה שאין לי את כל המעלות האלו, ואיני עובד את ה' אלא לפי מיעוט השגתי. השיב לו רבי ישראל, הקדוש ברוך הוא מצפה ממך שעם הכלים והכוחות שנתן לך - בהם תעבוד אותו, ועל ידי כך תהיה רבי נפתלי כמו שאתה יכול.

ילד פשוט שצמח לגדול בתורה

מסופר על הנצי"ב **מואלוזין ע"ה** שכאשר סיים לכתוב את חיבורו **העמק שאלה** (העמק שאלה הוא ספרו של הנצי"ב על שאילות דרב אחאי גאון) ערך סעודה גדולה, ובמהלך הסעודה קם הגאון והסביר למסובים את סיבת שמחתו הגדולה. וכך אמר, שבילדותו היה משתובב ולא היה מתאמץ להקשיב לדברי המלמד. באחד הלילות שמע את אביו מספר לאמו מה שאמר לו המלמד, הרי אין לכם פת לחם ואתם חוסכים מפיהם כדי לשלם את שכרי, וחושבני שחבל על המאמץ שהרי הילד ממילא אינו לומד, ואין לו כשרונות טובים שכדאי לתלות בהם תקוה שבסוף יגדל ממנו משהו, ואולי כדאי שממחר תכניסוהו לסנדלריה ללמוד מקצוע של סנדלר, וכך לפחות יהיה לו אומנות ביד שיתפרנס ממנה במשך ימי חייו.

ואני הקטן, סיפר הנצי"ב לקהל הנאספים, שכבתי על מיטתי וכששמעתי דברים אלו ובכיית הורי עלי שכה ציפו שאגדל לתורה ויראת שמים, פרצתי בבכי סוער וגמרתי אומר בליבי שמכאן ואילך אעזוב את כל מעשה משובתיי, ואקדיש כל חיי ללימוד התורה בהתמדה גדולה, ואכן, בבוקר טרם הספיקו הורי לשלחני לסנדלריה, ניגשתי אליהם בבכי והתחננתי אליהם שיתנו לי עוד

יצא לאור ע"י מכון אור לישראלים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראלים



